

Literatūra

RAŠTIJA
MENAS
MOKSLAS

NR. 196

CHICAGOS LIETUVIŲ LITERATŪROS DRAUGIJOS LEIDINYS

IX METAI

J. LIŪDZIUS

Tautybinė O. Milašiaus byla

Ne vienas, kas perskaitė V. Alanto straipsnį "Kuo Milašius lietuvis" ("Dirva", 24.6.1953) bus sau pasakęs: "Nagi ir rašytojas tas V. Alantas. Niekaip nesuvaikysi jo minčių ir nesuprasi, ką jis iš tikrųjų galvoja. Taip ir nežinai žmogus, ar rimtai, ar tik pasierziniui su mistikos mylėtojais jis parašė apie Milašius."

Retkarčiais nuskamba O. Milašiaus vardas mūsų spaudoje. Kada nekada pasirodo išverstas kokis jo eilėraščių posmas. Tų straipsnių autoriai aukštai vertina jo eilėraščių grožį ir stato jį patį į žymiųjų poetų eilę. Kiekvienas jų pabrėžia, kad O. Milašius yra lietuvių poetas ir suteikė mūsų tautai didelę garbę, prisipažindamas esąs lietuvių kilmės.

"Pragaro posvaisčių" autorius taip pat aukština O. Milašius. Tačiau V. Alanto straipsnyje yra nemažai posakių, kurie gramzdina Milašiaus lietuviškumą. Štai keltas jų:

"... Rašytojas O. Milašius, turime atvirai pasakyti, mums tolimas ir svetimas. ... Jo raštai parašyti mums svetima, nesuprantama kalba (prancūziškai)... Jei mes paklaustume save, kokios įtakos padarė mūsų literatūrai ir aplamai lietuviškai minčiai Milašius, tai turėtume atsakyti: jokios. Milašius mokėjo daug kalbų, tik nemokėjo lietuviškai... jis nebuvo suaugęs su lietuvių kultūra, jis per visą savo gyvenimą maitinosi svetimų kultūrų dvasia... bet jis save vadino lietuviu... Jis buvo ir pašiliko lietuvių kilmės rašytojas kosmopolitas... Mes turime jį padaryti lietuvių rašytoju... Pirmas žingsnis būtų jo raštų išvertimas į lietuvių kalbą... Būtų labai gerai, kad G. Žydonytės knyga (293 psl.) apie O. Milašius būtų išversta iš prancūzų į lietuvių kalbą..."

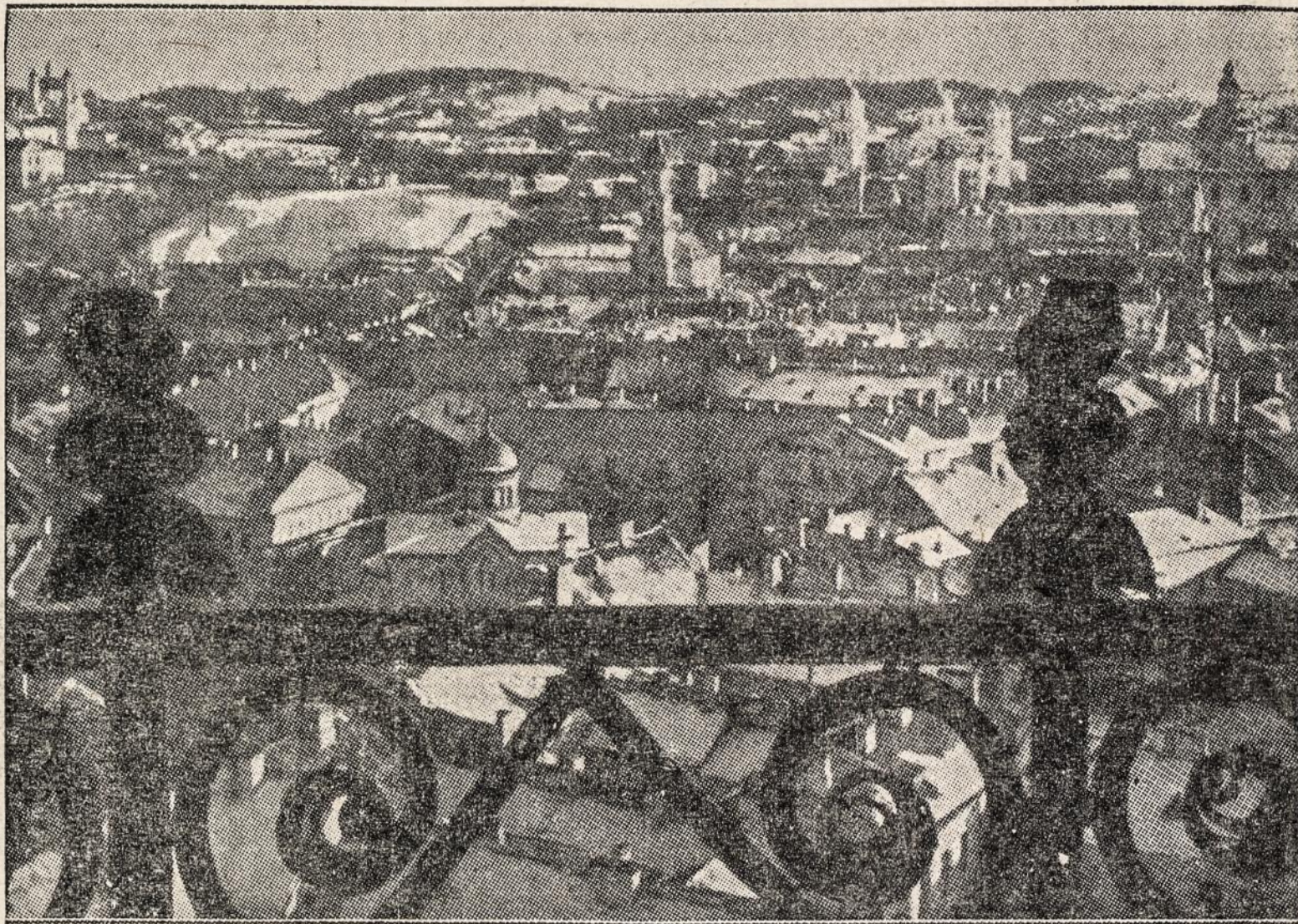
O. Milašius gimė 1877 m. Gudijoje, mirė 1938 m. Paryžiuje. Patikėtina, kad O. Milašiaus protėviai kunig. Gedimino laikais buvo Lietuvos bajorai. Bet tai buvo labai, labai seniai. Kek gi lietuvių bajorų palikuonių vėlesniais laikais kovojo dėl lietuviškos spaudos 19 šimt. kartu su mūsų liaudim? Keli jų prisidėjo ar bent parėmė "Aušros" bei "Varpo" leidimą?

Jau pats V. Alanto klausimas — kuo Milašius lietuvis? — rodo, kad su O. Milašiaus lietuviškumu didelis nesusipratimas. Ar gi kas klausė kada nors, kuo yra lietuviškas Maironis, Baltrušaitis arba Aistis, Brazdžionis ir kt. Jei turime padaryti O. Milašius lietuviu, tai, savaime suprantama, jis dar tokiu nėra. Nelengvas uždavinys lietuvių tautai, o ypač išeivijoj, anot V. Alanto, "kada lietuviškumui gresia mirtini pavojai".

Į savo pastatytą klausimą, kuo Milašius lietuvis, V. Alantas atsako, kad tas prisipažinęs esąs lietuvių kilmės (gente lithuanus). Tokių gentis lithuanus menininkų, mokslininkų, politikų, kurie pasiėmę lietuvišką kibirkštį iš savo senelių židinio, nuėjo gaivinti svetimoms tautoms kultūros ugnį, prof. Myk. Biržiška išvardino apie 70 žmonių. Tas sąrašas nutautėjusių mūsų tautos rodo, kad lietuvių tauta iš prigimties yra gabių žmonių kūrybinga tauta.

Kada V. Alantas klausia, ką Milašius įnešė į lietuvišką minties pasaulį, kuo jis mus praturtino dvasios srityje, turime atvirai pasakyti: nieko. Jis tebėra mums tolimas ir svetimas.

Reikia sutikti, kad tyrinėjimas lenkų, rusų, gudų, vokiečių bajorų šeimų genealogijos, kurie jų yra lietuvių kilmės, niekam nėra kenksmingas darbas. Panašiai, kaip

Vilniaus vaizdas iš šv. Jono bažnyčios varpinės. Bulhako nuotrauka.

ir studijos, kurį nuošimtį lietuvių padermės kraujo turėjo Em. Kantas, ar F. Dostojevskis. Bet kartu tenka su apgailėstumu pripažinti, kad tai yra visiškai nenaudingas darbas tautai, išskyrus tuščios garbės mėgėjus.

Ir "šiandien, kada lietuviškumui gresia mirtini pavojai", pastangos atlietuvininti visus pasižymėjusius, kurie buvo lietuvių kilmės ir tuo vien tikslu versti jų raštus į lietuvių kalbą yra klausimas diskutuotinas. Dalis mūsų jaunimo išeivijoj, kurį puola amerikoniškumo pagunda, gali padaryti nepageidaujamą išvadą: daugelis kūrybiniai pajėgių vyrų nutautėjo. Jeigu nutautėjęs, su lietuvių kultūra nesuaugęs gali daryti lietuvių tautai garbę, tai tokiu pat pagrindu galim ir mes maitintis svetimos kultūros dvasia. Prisipažinti gi, kad mūsų tėvai ar protėviai buvo lietuvių kilmės, nesunkus darbas. Dargi nereikalaujama išmokti lietuvių kalbos. Mes galim rašyti svetima kalba, ir visiškai nekreipti dėmesio į lietuvių literatūrą ir nepalaikyti ryšio su lietuvių dvasios pasauliu. Lietuvių tautai gi svarbu — tik garbė, kad štai tokis ir tokis pasižymėjo svetimoj tautoj. Mūsų tautiečiai taip godžiai gaudo žinias, ar kuris amerikoniškas dienraštis patalpino nors poros eilučių žinutę apie lietuvius.

Tat iš tiesų ar nevertėtų klausimą dėl O. Milašiaus lietuviškumo ar jo atlietuvinimo atidėti tiems laikams, kada mūsų tauta pradės laisvą kūrybinį gyvenimą savo žemėj.

Jeigu O. Milašius nepadarė įtakos mūsų literatūrai ir lietuviškai minčiai, jeigu jis tik lietuvių kilmės kosmopolitas, tai nėra prasmės siūlyti viešųjų darbų dienotvarkėn vertimą O. Milašiaus raštų lietuvių kalbon. Atsirastų O. Milašiaus gerbėjų ir jo raštais besišauginčių, tai ir bus dalis jo raštų išversta lietuvių kalbon. Juk išverstas Pietų amerikoniškų novelių rinkinys iš ispanų į lietuvių kalbą be jokių skatinimų. Poezijų vertimas yra kiek sunkesnis dalykas. Atpažinti poeto lietuvišką dvasią iš jo kūrinių, išverstų iš prancūzų kalbos į lietuvių, vargu bus įmanoma.

Visa tai žinodamas, V. Alantas susilaiko davęs atsaką, kuo Milašius lietuvis. Ne be slepiamos šypsenos jis išrašo šią G. Žydonytės išvadą dėl Milašiaus lietuviškumo.

"Milašius buvo lietuvis savo svajoniniu, aistriniu ir mistiniu temperamentu... nemaža mistinių vizijų atžymėjo jo vaikystę... iš niekur kitur, o iš lietuvių primityvios civilizacijos jis paveldėjo savo gilią sąsają su gamta... Taip pat dėl savo kilmės Milašius linko į kosmines problemas, kito pasaulio edeninius atsiminimus, į pirmąjį Laiko, Erdvės ir Medžiagos supratimą."

Kokis gi yra tas "svajoninis, aistrinis, mistinis temperamentas" eiliniam kultūros dalykų mėgėjui be pagalbos mistiškos "Šventosios Ingos" autoriaus niekaip nevyksta išsiaiškinti.

Ar nebus tik taip, kad rašytojas, kuris neturi savyje aistriniai mistinio temperamento, kuris nelinksta į kosmines problemas bei edeninius atsiminimus ir kuris neliečia Laiko, Erdvės ir Medžiagos esmės, tas rašytojas nėra tikrasis reiškęjas lietuviškumui bei mūsų tautinės dvasios. Kelis iš viso lietuvius rašytojus rastume, jei su tokiais reikalavimais apeitume visus mūsų mirusius ir tebegyvenančius poetus?

Ir priešingai. Jei pas kurį nors svetimą šalį rašytoją rasime pėdsakų to aistrinio mistinio temperamento, ar pasisakymą apie pirmąjį Laiką ir Erdvę, tai būtų pagrindo ieškoti, ar tik ne lietuvių kilmės bus buvę jo protėviai.

Ir pats V. Alantas džentelmoniškai duoda suprasti, kad G. Žydonytės studija apie O. Milašius, kiek liečia pačius svarbiausius dalykus, ne be trūkumų:

"Norint patvirtinti tų originalių ir drąsių išvadų teisingumą, reikėtų labai plačiai kalbėti apie lietuvišką temperamentą, apie lietuvių palinkimą į idealizmą, apie jo santykius su gamta ir t.t. Ir vargu ar mes tais klausimais prieitume vieningos nuomonės."

Neseniai spauda išvardino eilę jau parašytų vertingų kūrinių iš lituanistikos srities, kurie laukia leidėjų. Ne be sunkumų gimsta Lietuviškoji Enciklopedija. Dramos konkurso komisija pripažino vertingais keletą kūrinių, kurie taip turėtų būti pateikti visuomenei. Be abejo, V. Alantas žino ir daugiau šiandien būtinų darbų. Akivaizdoje to, V. Alanto siūlymas rašytoją mistiką kosmopolitą O. Milašius bendromis jėgomis padaryti lietuvių rašytoju dėl jo lietuviškos kilmės šiuo laiku neaktualus. Šiandien lietuviams išeiviams turi daug kur kas opesnių reikalų. Mūsų visuomenė, ma-

(Tęsia 2-am psl.)

Amerikos lietuvių pavardės

Nemaža pakeitimų lietuvių pavardės yra susilaukusios Jungtinėse Amerikos Valstybėse.*)

atskiromis trumpesnėmis pastabomis.

Atvykę į Ameriką, lietuviai, kurių seniau daugis buvo neraštingi, čia dažnai buvo vietos pareigūnų užrašomi pagal nelietuvišką jų pačių rašybą, o paskui neretai toliau ir patys taip rašydavosi: Stuscavage (=Staškevičius), Eourkoos (=Jurkus), Sheades (=šedys), Radaviche (=Radavičia), Adomitis (=Adomaitis), Balchunas (=Balčiūnas). Nemaža sudarkytų lietuvių pavardžių lyčių gavosi praleidus lietuvių rašybos diakritinius ženklus — iš dalies dėl pačių pavardės nešiotųjų neraštingumo, o ypač dėl amerikiečių bei jų angliskosios spaudos įpročių svetimasias pavardes rašyti be diakritinių ženklų (angliskaisiais rašmenimis): Žimancius (=Žymanciūš), Rukstala (=Rūkštala, bendrine kalba Rūkštelė), Kriščūnas (=Kriščiūnas). Seniau nevienas lietuvis savo pavardę rašėsi ir senąja rašyba, kuri neretai, ypač maža teraštingo, kartais tik vargais negalais savo pavardę tegebančio pasirašyti, ir šiandien tebevartojama (Norvaiszas).

Kadangi JAV mėgstamos pavardės trumpinti (plg. Eisenhowerio populiarų pavadinimą Ike), tai ir lietuviai, iš dalies pačių amerikonių darboviečių viršininkų ar vedėjų patariamai bei raginami (ilgesnės lietuvių pavardės amerikiečiams nėra lengva ištartai), arba kartais ir savo iniciatyva, jas trumpinasi. Dažnai numetamos ypač slaviskosios priesagos: Olis (iš Olševskis, Olšauskas), Skoby (iš Skabeckas), Evans (iš Ivanauskas), Adams (iš Adomaitis...). Jau iš tokių trumpinimų gautoji šaknis — kaip iš dalies ir iš ką tik duotų pavyzdžių matyti — neretai daugiau ar mažiau „suamerikoninama“, prisitaikoma prie angliskosios (germaniškosios) ar net kitos kalbos išvaizdos, ne tiktai priesagą atmetant, bet ir pačią šaknį keičiant: Christ (Kriščiūnaitė), Rogers (Ragauskienė), Peters (Petraitis), Stephens (Steponavičius), Jacobson (Jakubėnas), Krause (Kraučūnas), Lawrence (Laurinavičius), Pratt (Petrauskas), Kane (Kačinskis), Carr (Černauskas), Prun (Prunskūnas), Bell (Baltrušaitis), Vasalle (Vasiliauskas), Greig (Grigaliūnienė). Kartais ir antroji pavardės dalis pasilaikoma: Petras Martinkaitis savo amerikoniškas „per ilgą“ pavardę pakeičia į P. M. Kaitis (P. Martin Kaitis) ir t.t. Suprantama, kad tuo būdu vienoda santrumpa gali gautis iš įvairių ilginių pavardžių, pvz. Kas iš Kazakevičius, Kazakauskas ir Kazanauskas, Kas iš Kasmauskas ir t.t.

Kaip matom, trumpinimas susijęs ir su pavardės šaknies keitimu. Pačiu keitimu bei šiaip savo pavardei svetimos, nelietuviškos išvaizdos suteikimu dažnai norėta bei norima biznio, politiniais, kultūriniais ar kitokiais sumetimais paslėpti savo tautinę kilmę, kartais gal nesena imigracinę poziciją, bent iš pavardės sutapti su „tikraja amerikoniškąja“ visuomene, ne visada būtinai su anglosaksiškąja, — destis, koks žmogaus išsilavinimas ir nusimanymas. Kartais atmetamos tik galūnės (tokių atvejų seniau būdavo ir Lietuvoje): Gedville (Gedvila), Woidat (Vaidotas), Wozbut (Vosbutas). Kiti, norėdami dar labiau svetimą išvaizdą savo pavardei suteikti, jai

*) Autorius yra numatęs platesnį darbą apie JAV lietuvių pavardes bei vardus, todėl čia pasitenkina

nau, bus dėkinga tiems, kurie supažindins ją su poeto O. Milašiaus raštais ir jų kritišku įvertinimu lietuvių kalba. Jei skaitom išverstus vokiečių, švedų ar ispanų autorių, tai juo labiau galim domėtis eilėrašiais to prancūzų poeto, kuris nesidrovėjo viešai prisipažinti esąs lietuvių kilmės.

GALVON SUAGĘ BARAS PROFESORIAI

GALVON suagę baras profesoriai.
Kad vietoms abus, bet nerimtas.
O man — ku pažūriu — visur pavasariai,
Kiekvienoje kėnėj pavasarių šimtas.

Išėini — aplirui gyvenimo potvynis, —
Visus širdies alnus baigia apsemti.
Bendrai, pasitimas eina visuotinis, —
Taigi heimisi prneval trūnyti ir senti.

Nusigręžta, ka saulė perkaitriai nešildytų,
Kad akuliorūstiklai nesutirptų.
O jei kuriam laukus rasa suvilgytų, —
Tuoj bėga kintus.

O aš kad ir neoroms, kad ir juokaudamas
Kisėnė ar burą vos atveriu, —
Ir veržias pavasariai cypdami, sprausdamies,
Ir raitos žaliūnėnai po patvorius.

Ir daryk, kad šėitų kaip nors kitoniškai!
Tik pirštą nuvėrsi ikišės duryse.
Matyt, liga prietojo chroniška
Ir nieko čia nebepadarysi...

stengiasi duoti svetimų tautų grafinį vaizdą: O'Britis (=Abraitis), Ve Sota (Vešiotā), Pojello (=Požėla). Dar kiti tiesiog griebiasi svetimųjų pavardžių vietoj savo lietuviškųjų, kartas gal tik vienu kitu garsu teturinčių ką su pastarosiomis bendra: Wallace (Variakojis), Walsh (Vasukonis), White (Vaitukaitis), Brener (Baranauskas), Asher (Ašmenskas). Nevienas savo pavardę tiesiog išsivertęs į anglų kalbą, kaip jau iš dalies galima buvo pastebėti ir iš kai kurių aukščiau duotų pavyzdžių: Brown (Rudaitis), Grey (Žilys). Būdinga, kad svetimosios bei susvetimintosios pavardės lytys neretai tevartojamos santykiu su angliskosiomis Amerikos įstaigomis bei spauda, o lietuviškosios — turint reikalų su pačiais lietuviais, savo bendruomenės tarpe; o kartais, ypač pastaruoju atveju, ir abi pavardės formos greta vartojamos.

Didesnė reakcija prieš pavardžių svetimimą bei keitimą pastebima po II Pasaulinio karo, daugiau atvykus į JAV lietuvių tremtinių iš Europos, nurodant tautinę pavardžių svetimimo žalą.

JONAS BALYS

UŽBURTI LOBIAI LIAUDIES SAKMĖS

13-14. Užbūrimas: kad velniai tam galvą nusuktų

13. Slūžijęs pas gospadorių bernas. Tas gospadorius buvęs baisiai didelis čerauninkas. Kartą anas buvęs klojime ir užgirdęs ką tai ateinant. Anas greit užlindęs šiauduos ir atsigulęs. Atėjęs gospadorius, įlipęs peludnikan, pakėlęs lentą, supylęs daug aukso. Supylęs ir užkeikęs: „Kas pirma be manęs juos ins, kad velniai tam galvą nusuktų.“ Bernas nusiklausęs klausia: „Čia pirmam. O antram?“ Gospadorius pamislįjo, kad velnias klausia, ir sako: „Pinigai.“ Paskui apsisukęs ir išėjęs. Bernas greit pasigavęs katę ir kišęs po lenta. Beregint nusukė jai galvą. Dabar greit pinigus išsiėmęs ir gerai gyvenęs. Užkeiktų pinigų be kraujo nepaimsi. (Em. Indriūnaitė, 70 m. a., Duokiškis, Kamajų v. Užr. A. Maziulis, 1935.X.1. LTA 1184/22).

14. Gyveno bagotas žmogus, kuris labai spausdavęs šeimyną į darbą. Kartą netikėtai bernas pamatė, kad atėjęs gospadorius į klojimą iškasė duobę ir, supylęs vieną maišą pinigų, nuėjo atsinešti kito. Tuo metu ir bernas pasisėmė aukso. Atnešęs gospadorius ir kitą maišą pinigų supylė, užkasė ir pasakė: „Kas pirma be manęs šiuos pinigus atkas, tegul tam gyvam velnias skūrą nulupa.“ Rytą numirė tas ponas. Ponia neturi pinigų. Ji nuėjusi pas

kitą poną pasiskolino ir žadėjo po pakasynų dvigubai atiduoti. Po pakasynų atėjo ponas skolos atsiimti. Bernas jį nuvedė ir parodė, kur yra užkasti pinigai. Ponas tuoj juos atsikasė, bet vietoj ir mirė. Bernas dabar drąsiai pasiėmė tuos pinigus, parėjo namo ir gerai gyveno. (A. Jameikis, 58 m. a., Dusetų m. Užr. B. Zaleskis, 1929.III.4. LTA 10b/188).

15-17. Užbūrimas: senam velniui katilas

15. Vienas gospadorius nuėjo į jaują pinigų kavoti, o bernas užsilipęs ant jaujos daboja. Atsinešė varinį katilą, supylė į jį pinigus, prakasė duobę, įdėjo į ją pinigus su katilu ir sako: „Senam velniui katilas.“ — „O man pinigai“ — bernas atsiliepė. Antrą sykį ir trečią taip sako, o bernas vis atsiliepia. Po to užkasė duobę. Numirė gospadorius, velnias ir ateina naktį pas berną, ir sako atėjęs: „Atsiimk pinigus, man katilo reikia.“ Bernas neklauso, neina. Velnias ateina antrą ir trečią naktį, ir vis liepia atsiimti pinigus, — o bernas kaip neina, taip neina. Atnešė su katilu, džirrr papylė velnias po lova pinigų, o su katilu nuėjo sat. (U. Levūnienė, Zalakiškių k., Šiluvos v. Užr. P. Šivickis, 1902. LMD I 315/10).

16. Gyveno kartą senas turtingas ūkininkas. Jis turėjo kelis sūnus, vieną dukterį ir samdytą berną. Senis buvo visiškai silpnas ir prie jo vis likdavo kuris sūnus. Vieną dieną senis buvo daug stipresnis ir liepė visiems eiti į lauką rugių pjauti. Sūnus nenorėjo jo vieno palikti, bet galop sutiko. Duktė maža teturėjo apie namus darbą, tai ir ji išėjo į lauką. Bet lauke pasigedo dalgės. Niekas nenorėjo eiti namo. Sūnus paliepė bernui ir tas parėjo. Atėjęs žiūrį — klėties durys atidarytos. Senis, atsidaręs grindyse dureles, ima iš katilo pinigus ir neša į krūmus, kur buvo iškasta duobė. Bernas greit pasislėpė krūmuose ir laukia. Per kelis kartus sunesė visus pinigus ir pripylė pilną katilą. Tada sako: „Martinuk, te tau katilas!“ O bernas iš krūmų atsiliepia: „Man pinigai, tau katilas.“ Abu ilgai ginčijosi, bet velnias galop nusileido. Bernas parbėgo namo, susijieškojo dalgelę ir nuėjo į laukus. Kiti pradėjo burtis, kam jis taip ilgai užtruks, bet jis teisinosi, kad dalgelės neradęs. Vakare visi parėjo namo ir rado senį jau negyvą. Sūnus manė, kad visus pinigus suėmė sesuo ir pradėjo ją mušti. Bet toji visiškai nieko nežinojo ir labai verkė. Vakare liovėsi mušę. Bernas pasigailėjo jos ir sako: „Jei tu eisi už manęs, tai aš tave išgelbėsiu: aš žinau, kur yra pinigai.“ Toji sutiko ir tuoj abu nuėjo į klojimą gultų. Naktį pasikėlė didelis viesulas, net klojimas braškėjo. Jie pradėjo labai drebėti ir išgirdo balsą: „Pasiimk greičiau pinigus, nes man reikia katilo seniui spirginti.“ Taip šaukė tris kartus. Tada pasipylė klojiman pinigai ir audra nutilo. Jie greit atsikėlė, surinko į maišą pinigus ir naktį pabėgo nuo brolių. (Dlugažarskas, Anykščių m. Užr. V. Karvelis, 1926. LTA 42/46).

17. Gyveno tėvas, turėjo sūnų. Sūnus apsiženijo, tėvas jį išvarė iš namų, anas gyveno susiedo pirty. Naktim eidavo tėvo klaiman vogti pašaro. Vieną rozą įeina klaiman, užlipa ant jaujos — štai įeina tėvas. Įėjo šalinėn, iškasė duobę ir parėjo namo. Sūnus tebesėdi ant jaujos. Štai vėl ateina tėvas, ataneša katilą. Įdėjo duobėn ir vėl parėjo namo. Sūnus tebesėdi ant jaujos, žiūri, kas čia bus. Atanešė sterblėj pinigus ir supylė. Pripylė pilną katilą ir sako: „Tėvui katilas, o vaikam pinigai.“ O sūnus ant jaujos sėdėdamas ir sako: „E man, tėveli, kasgi?“ Tėvas atsakė: „Tau visi.“ Sūnus neėmė pinigų, pasiėmęs šiaudų parėjo namo. Štai ateina pas jį gryčelėn ir duoda žinią, kad jo tėvas numiręs. Nuėjo anas pakasynas, išlydėjo tėvą. Parėjo namo ir naktį atsigulė. Tik akis sumerkė, štai velniai atėjo pas jį. „Pasiimk pinigus, mums reikia katilo tavo tėvo pa-

kasynom alus daryti." Anas neėmė. Nuėjo į kunigą, paklausė kunigo: "Kas man daryti: velniai liepia pasiimti pinigų, jiems reikia katilo alus daryti mano tėvo velionies pakasynom." Kunigas jam pasakė: "Kolei pakavosime — neimk." Anas ir neima. Kaip tik naktis, taip į jį ateina velniai ir liepia: "Pasiimk greičiau pinigų, mums reikia katilo." Pakavojo tėvą, nueina anas su maišu pinigų pasiimti. Pripylė maišą ir nepareina. Taip sūnus mislija: kas čia daryti, dar lieka pinigų? Anas mislija šitą maišą parnešti ir vėl ateiti. Taip velnias pribėgęs: "Dar tu čia ilgai gaisinsi, — imkis greičiau, ba reikia tavo tėvui alus daryt pakasynom." Kaip traukė katilą iš duobės, pinigų išpylė ir nusinešė peklon. (Jonas Lingė, Pažiegės k., Dusetų v. Užr. K. Būga, 1901.X.18. LMD I 139/5).

18. Velnias guobšulio odoj

Gyveno kartą gobšus žmogus. Jam velniai nešiojo pinigų už tai, kad jiems jis buvo pažadėjęs savo dūšią. Matydama gobšulis, kad mirtis jau netoli, pasiėmęs jis savo pinigų nešė pakasti. Nunešė juos į linų pirtį ir pakasė vienoje kertėje. Toje pirtyje buvo apsinakvojęs žaunierius. Matydama jis nieko nesakė gobšuliui, tik lūkė, kas toliau bus. Užkasęs pinigų jis ten ir pasimirė. Tada atlėkė velnias, paėmė lavoną už kojų, iškratė jo kaulus ir mėsa, liko tik oda. Tada velnias įlindo į jo odą ir atsigulė toje pat vietoje. Kitą rytą, radę gobšulį pirtyje negyvą, atnešė į jo namus ir pašarvojo. Į jo šermenis atėjo tas žaunierius, kuris pirtyje nakvojo, su kepure ir pypkę rūkydamas. Pamatę žmonės liepė nusiimti kepurę ir nerūkyti, bet jis atsakė: "Kam aš imsiuosi kepurę prieš gulintį velnią." Išgirdę žmonės tokią jo kalbą, išvijo iš kambario. Tada jis nuėjo pas kaimyną prašyti arklių. Kaimynui davus arklius, žaunierius nuvažiavo kunigo parvežti. Parvežęs kunigą liepė žaunierius pašventinti lavoną. Kunigas įėjęs į kambarį pradėjo šventinti numirėlį. Kai tik užkrito vienas lašas švento vandens ant numirėlio kaktos, jis kaip šoko ir pradėjo bėgioti po stubą. Žmonės išsigandę visi išbėgiojo. Tada žmonės suprato, kad ten gulėjo ne žmogus, bet velnias. Žaunierius, išsikasęs gobšulio pinigų, tapo turtingu žmogumi. (V. Kevežiūtė, 60 m. a., Marijampolė. Užr. Juozas Ropė, 1938. LTA 1658/1).

19. Guobšulis suvalgo pinigų

Buvo toks labai turtingas žmogus, jis turėjo daug pinigų. Kada jau jis paseno, prašė sirgdamas savo sūnaus, kad jam atneštų varinį uzboną su auksu pasidžiaugti dar prieš smertį. Sūnus nieko nemislydamas atnešė jam tuos pinigų. Tas senis besidžiaugdama pradėjo po vieną rytį ir surijo visus, o surijęs ir akis užmerkė. Sūnus rado tik tuščią uzboną, o pinigėlių jau nėra. Tą tėvą nulydėjo į bažnyčią, o kada atėjo vakaras, nuėjo tas sūnus į bažnyčią — nori tėvui pilvą rėžti ir išimti pinigų. Pamatė, kad gale grabo stovi kitas žmogus. Anas klausia: "Ko tu atėjai?" Sako [sūnus]: "Rėšiu pilvą, išimsiu pinigų." — "Taip tai negerai, tu man skūrą sudarkysi. Eik šen, nuimk antvožą, aš tau pinigų iškrėsiu." Tas tuoj nuėmė antvožą, velnias paėmęs už kojų pakratė, išbyro per gerklę pinigai, o dar toliau krestelėjo — ir kaulus iškrėtė. Dažar sako velnias: "Pinigai ir mėsa su kaulais tau, o skūra man." Užsidėjo ant rankos [skūrą] ir išėjo žmone-lių baidyti. O tas sūnus tuos pinigų parsigabenam namo. (J. Pautienė, Ožkabalių k., Bartininkų v. Užr. V. Basanavičius, 1905. LMD I 133/134).

20-22. Pinigų susideda į grabą

20. Na, tai buvo senas žmogus. Ir buvo pasidirbęs grabą. Na, ir tas ėmė ir numirė. Ir aną jau palaidojo. Ir vaikai mislija, sako: "Kur gali būt tie pinigai palikę ano?" Na, veizi, pakavojo aną. O mažas vaikas aną matė, rokuoj, sako: "Senolis klostė sa-

vo grabą abrozdeliais." Paskui jau didieji rokuoja, sako, reik veizėti, kasti valioj duobę ir veizėti, ar tie pinigai yr. Na, ir atkasė duobę, tai atidaro grabą, tai sako, pinigai yr sukišti į nosį. (Pranas Beržinis, 68 m. a. Gimt.: Akmenės par. Atv.: 1909. Gyv.: 5018 North Cat, E. Chicago, Ill. Užr.: 1949.VIII. 6. Arch.: R11/56.)

21. Prie vaiko ir marčios buvo senas tėvas. Jis nieko neveikdavo, vis gulėdavo lovoje, Karšinedavosi. Kai jis mirė, vaikas neturėjo nei už pakavonę pinigų apsimokėti. Nulydėjęs kunigas jam sako: "Buvo girdėti, kad jūsų tėvas turėjo daug pinigų. Jūs gerai ieškokite, panašu, kad jis galėjo turėti." Parėjęs sūnus namo visur apjieškojo, bet pinigų nerado. O to sūnaus (jau buvo ženotas) buvo mažas vaikas. Jis jo ir paklausė: "Ar tu nematei, ar strujukas neturėjo gražių popieriukų?" — "Turėjo, — sako vaikas, — daug, daug gražių popieriukų. Aš juos norėjau pačiupinėti, tai jis man sudavė per nagus: 'neruš, sako, kam tau jų reik!' Paskui jis juos sukimšo į tokį maišiuką ir užsisiuvo." Tada sūnus atsiminė, kad jo tėvas prašė, kad kai jis numirs, jam į grabą po galva padėti jo paties pasijūtą paduškėlę, ką jie ir padarė. Suprato, kad toj paduškėlėj ir galėjo būti tėvo pinigai. Pasakė apie tai kunigui. Kunigas liepė atkasti kapą. Kai atvožė grabą, tai numirėlio ir burna, ir ausys, ir nosis, ir akys buvo prikamsyta pinigų, popierių bumaškių. "Tai kaip, vaike, ar tu juos imsi, aš tai jų jau neimsiu nė už pakavonę, kad taip atsitiko." Ir jie tų pinigų paskuineėmė, ir vėl atgal užkasė kapą. (Antanas Osteika, Juodkėnų k., Girkalnio v. Užr. Jurgis Kasparaitis, 1937.XII.6. LTA 1439/71).

22. Tai jis [senis] turėdavo vis pinigų, ale bumaškomis kypydavo [=laikydavo]. Tai jis turėjo tokią lazda ir ta jo lazda buvo sriubuojama. Tai jis toj lazdoj tuos pinigų turėdavo. Kur tik jis eidavo, žinai, senas žmogus, vis taip ir pasiremdavo. Tai jis sako: "Kai aš, vaikai, numirsiu, tai man įdėkite į grabą tą mano lazdelę; visą amžių man tarnavo, tegul su manim guli." Well, vaikai tą padarė, įdėjo į grabą ir pakavojo. Kada atidraskė tėvo bakselius ir visa, neranda nei peno. Tas vaikas sako: "Kaip galėtų būti, kad tėvas turėjo daug pinigų?" Kaip reikia, jam sako: "Gal nori atkast duobę?" Reikia imt promišeną [=leidimą]. Žinai, krauj neimam mes nuo ko kito, bet nuo bažnyčios imam. Sako, kad turėjo tėvas tiek pinigų, niekur negalim rasti. Nenori duoti [leidimo]. Vėl jam te kas patarė, kad per policiją klaustų. Jie gavo tą. Kai atkasė, tai pilna ta lazdelė buvo pinigų prikimšta, ten rado 800 rublių, tai juk žinote gerą pinigą rado. (Ana Kamzurienė, 59. Gimt.: Žasių k., Ariogalos par. Atv.: 1908. Gyv.: 1156 Michigan Ave., Columbus, Ohio. Užr.: 1950.XI.24. Arch.: 67/46.)

23-25. Šykštuolis pasikaria

23. Kad kitąsyk buvo ponas. Ir pas tą poną tarnavo viens vaikinys dvidešimt metų, vardu Jokūbas. Dažar jis ištarnavęs 20 metų pamastė: reiktų apsivesti. Ir apsivėdė biedną mergaitę. Ir jis sau mislyja: na dažar, biedni abudu, pradėt sunku, reikia pas poną paprašyt algos. Kada jis paprašė pas poną, ponas sakė: "Aš tau nieko neuosu, Jokūbai, kaip tik pastatysu ant mano lauko paliai girią stubelę." Ir jis taip padarė, jis jam pastatė.

Ir dažar po metų laiko susilaukė jiedu dvynukus. Kada susilaukė, jis mislija sau: kaip čia reiks dažar išgyventie, kad aš nieko neturu, nė karvės, nė ožkos, jokio pieno. Kaip tuos kūdikius išaugyt? Pamislijo sau: eisu pas savo poną ir paprašysu pinigų, mažu jis man paskolys ar padovanos, kad aš tiek laiko tarnavau, ir nupirksu kokią karvutę. Utarnyke jomarkas, nuėjęs į jomarką nupirksu. Dažar kaip jis pamislijo, taip ir padarė: nuėjo pas tą poną ir jis pasiskundė jam, paprašė. Kur tas ponas,

nenori nei girdėt, ba jis labai buvo į turta įsimylėjęs. Bet ponas girdėjo, jai pagailo to vaikino ir jį davė jam kelis rublius. Dažar jis eina sau ir mislija: mažu kur nors gausu nuo ko pasiskolyt daugiau.

Sustojo ant kelio girio(j), pasiėmė pypkį, pasėmė klevo lapų, įsidėjo į pypkį ir jau pradės rūkyt. Ir štai ateina kokis ponas ir sako: "Ką tu čia dažar mrstai?" O jisai pradeda jam sakyt savo istoriją: kaip jis tarnavo pas tą poną, kiek jam davė ir dažar kiek jis gavo, — viską pasakė, ką jis tik apie save žinojo. Tas sako: "Tu žinai ką, aš tau duosu pinigų, kiek tu tik nori, bet tu man padarysi vieną daiktą?" — Ogi sakė: "Jei galėsu — padarysu." O jis sako: "Kiek tu nori pinigų? Aš tau duosu 30 rublių, tu nevėjęs į jomarką nusipirksi sau karvę ir kaip nupirksi karvę, ar padarysi man tą vieną daiktą?" Jis sakė: "Jei galima — padarysu." Sakė: "Nupirk man kokius du mastu virvės ir parnešk, ir šičia ant šito daikto, ant šito medžio šakos pakabyk." Jis pamislilo: tai labai lengvas daiktas — kas čia ta virvė, tas galas tos virvės.

Taip dažar jis nuėjo į jomarką, nusipirko sau karvę ir tą virvę, porą mastų. Ir eina namo. Parėjo namo, pasisakė savo žmonai. Ta žmona mislija: kas čia, tai jau keista, koks čia atsitikimas? Ir jis, tas ponas, jam dar įsakė: "Tu, Jokūbai, rytoj atėik ir šičia šitam krūme patupėk biskį, pabūk, į tą ir tą laiką." Taip jis dažar ir padarė: atėjo jis, atsitūpė į tą krūmą ir tupi. O tas ponas, kad jis to turto turėjo begalybę, tai jis į bankas nevierino, jis laikėsi namuose pinigų. Susikrovė į krepšius, įsidėjo į vežimą ir veža. Atvežė į girią ir ties tuo daiktu, ten kur ta virvė buvo. Ir dažar jis paėmė vieną maišą tų pinigų, nunešė prie medžio gana storo, atkasė žemę, įdėjo tą maišą, nubėgo pas vežimą, kitą pasiėmė. Atnešė kitą maišą ir nuėjo trečio. Kaip tik jis nuėjo trečio, tai tas ponas, kur tam pažyčino pinigų, sako: "Eik greit, Jokūbai, iš to krūmo, paimk tuos du maišus pinigų, vilk tuoj kuo greičiausia šalin." Ir tas greit pagriebė tuos du maišus, pavilko į šalį. O ponas ateina su trečiu maišu, žiūri — dviejų nėr. Ką jis darys: bėgioja, laksto šė, žiūri te, niekur pinigų nėr. Kaip nėr pinigų, tai jis pažiūri, kad čia virvė kabo ant medžio. Jis paima tuo(j) virvę, ima ir pasikaria. Kada jau buvo dam pasikoręs, tada tas velnias sako: "Te tau šitą trėčią maišą pinigų, tu imk pinigų, — tau pinigai, o man ponas." (Magdalena Takažauskienė, 72 m. a. Gimt.: Versnupių k., Alvisto par. Atv.: 1904. Gyv.: 105 So. 22 St. Pittsburgh, Pa. Užr.: 1949.VIII.18. Arch.: R23/50.)

KAI KAS IŠ KNYGU

Sun-Times sekmadienio laidoj leidžiamas pagarsėjęs Bruce Marshall romanas **The White Rabbit**. Aprašomi vieno amerikiečio (slapto agento Yeo-Thomas) pergyvenimai II pas. karo metu Prancūzijoje. Jis nusileido parašutu į nacių užnugarį, pateko į Gestapo nagus ir buvo žiauriai kankinamas. Visa vaizduojama realiai ir smulkiai. Mes, išgyvenę ne tik nacių, bet ir bolševikų okupacijas bei kankinimus, deja, nedaug teturime panašiai — patraukliai ir beletristiškai — užfiksuotų to laikotarpio faktų.

—o—

Nuo 1892 m. kas penkti metai Columbia universitetas skiria \$1,000 premiją, pavadintą Loubat premija, už geriausią knygą (anglų k.) iš Šiaurinės Amerikos istorijos, geografijos, archeologijos, etnologijos, filologijos ar numizmatikos. Šiais metais tą premiją gavo Mitford Mathews už **A. Dictionary of Americanisms**. Autorius yra Čikagos universiteto leksikografas. Veikalas turi apie du tūkstančius puslapių ir liečia amerikoniškumo indėlių anglų kalbai.

MANO PRAŠYMAS

(Trečioji ir Baigiamoji Motinos Kalba)

Mano sūnau, aš kreipiuosi į tave su prašymu. Tau keista, tu stebiesi, kad aš, anose dviejose savo kalbose į tave, daugiau siekiu tavo galvojimą pakreipti tokia linkme, kokia man atrodė bus tinkamiausia, kad tu ateityje negalėtumei pasakyti, jog turėjai išsilavinusių tėvus, bet negavai aiškiau patirti, kuomi ir kokiu žmogumi tavo tėvai norėjo tave matyti. Mano kalbos į tave, matai, ne tik yra tau pasakytos, bet jos yra ir užrašytos (užrašytos, aišku, jos skiriasi nuo to, ką tu girdėjai, nes aš tau kalbėjau laisvai, ne iš teksto skaičiau), ir tu tą užrašymą pasiskaitęs visada atsiminsi, kad tai yra tavo motinos kalbų santrauka. Taigi, ši kartą jau aš noriu tik savo prašymą į tave kreipti. Žinoma, išsamų prašymą, išplaukiantį iš anų dviejų mano kalbų.

Pirmiausia, mano sūnau, būk visada ištikimas savo šeimos padermei; tai bus tavo tėvai, tavo sesutės, tavo seneliai, tavo pusbroliai ir pusseserės, ir taip toliau. Vadinasi, tavo šeimos padermė yra tavo giminės arba asmenys, su kuriais tu esi surištas kraujo ryšiu. Gali tavo padermėje atsirasti asmenų, kurių tu nemėgsi; gali joje atsirasti asmenų, kurie bus nukrypę nuo padermės tradicijų, bus pažeidę šeimos garbingumą; gali joje rasti ir tokių, kurie atsiliks nuo kitų išsilavinimo atžvilgiu; visa tai natūralu, vadinasi, gamta gali duoti ir stipresnių, ir silpnesnių individų, bet tatai vis dėlto nepakeičia nusistatymo turėti savo padermės pagarbos. Tvirtumas ir vientisumas savo kilmės atžvilgiu niekada nebus laikomas nepageidaujamu dalyku.

Čia galima būtų dirštelti į tai, kad Lietuvoje daugumas šeimų buvo lyg ir naujos, lyg iš nežinia kur atsiradusios; tai yra ženklas tautos atgimimo. Istorinės šeimos, kaip Radvilos, Tiškai, Gelgandai, — naujųjų laikų gyvenime nesireiškė, bet čia jau buvo atsiradusios kitos šeimos: Vileišiai, Biržiškos, Bulotos, Šležiai ir kitos. Šalia tų šeimų, mūsų tauta yra davusi labai daug pavienių asmenų, kurių šeimos nėra žinomos, tačiau tie pavieni asmenys tapo jau mūsų istorijos kūrėjai. Tokie bus Vaižgantas, Maironis, Krėvė, Jablonskis, Smetona, Grinius, Krupavičius, Tubelis, Leonas ir t.t. Tai yra padaryta nauja pradžia, ir jei Praamžis leis mums vėl atgauti tautos teises ir laisvę, ta pradžia galės augti į folydinį mūsų tautos šeimų pavidalą.

Ir tu dabar esi prasidėjusios

šeimos narys ir į tave yra atkreiptos visuomenės akys, kaip ta šeima toliau augs ir plėtosis, o tautos istorija lauks, kad ir ta nauja šeima kuo žymiau pasireikštų ir kuo aiškiau istorijoje galėtų būti įrašoma. Čia ir glūdi mano prašymo dalis: laikykis savo šeimoje ir kiek galėdamas ją kelk.

Kitas dalykas mano prašyme būtų — *stengdamasis pats kilti, nesutrukdyk kitų asmenų kilimo*. Savimeilė ir savanau-diškumas yra žmogaus natūroje, bet kultūringas žmogus niekada neleis tom ydoms jo veiksmuose pasireikšti. Juo kultūringesnė ir šviesesnė visuomenė, juo ji tvirtesnė, ir juo daugiau yra žymių ir garbingų šeimų, juo visuomenės gyvenimas yra pilnesnis. Gerai suorganizuotoje visuomenėje kiekvienas asmuo turi galimumų kilti ir kultūrėti, o iš to gaunamas kultūringas kraštas. Kad tu būtumei tautos kultūros kėlimo priešakyje, — yra mano didelis noras, ir kad jis išsipildytų, aš jausčiausi patenkinta, būčiau savo dalį tautai atlikusi.

Praeitose savo kalbose aš iškėliau keletą asmeninių žmogaus savybių, kurios būdamos ir fiziologinio pobūdžio, asmens gyvenime pasireiškia labai stipriai, ir jei jos nėra pakankamai kontroliuojamos, ne tik pakenkia asmeniui iškilti ir pasižymėti, bet neretai paverčia jį žmogeliuku, o kartais ir visai jį nužmogina. Kitus atvejus imant, jau iš jaunatvės rimti, stropūs ir darbštūs jaunuoliai, suaugę tampa žmonėmis, stovinčiais visuomenės gyvenimo priešakyje. Tu, mano mylimasis, visada būvai geras berniukas ir dabar jau tu pats matai, kad tau nesunku gauti aplinkos dėmesį, o net ir pagarbą; tave gerbia ir myli, kas tave pažįsta, ir tikisi, kad baigęs mokslus ir išėjęs į žmones, tu būsi geras jos, jei jau ne vadovas, tai bent narys. Aš matau, kad tu neskubi pradėti rūkyti, tavęs tavernos nevilioja, — tai, sakykime, tėra mažmožiai, bet jei jaunuolis tiems mažmožiams savo ir laiką ir energiją atiduoda, jie jam virsta esminiu dalyku, ir toks jaunuolis jau daug sau pakenkia, ką besakyti apie nuostolį visuomenei, kurios kultūros kėlimui, kaip sakiau, reikalingas kiekvienas jos narys, kiekvieno nario darbai ir kūryba.

Matai, kai aš imu kalbėti, tai ne tik kad neduodu vietos tau žodį įterpti, bet ir pati vis išbėgu į platesnius aiškinimus. Pagal tai, kaip tu domėdamasis klausai tų mano kalbų, aš matau, kad tau nėra jos abuojos, o veikia priešingai, — tu įžiūri jose tam tikros naudos; tu

supranti mano mintis, junti mano norus, nes visa tatai yra tikrai nuoširdu ir atsiremia motinos meilės jausmu. Be to, gal tu patiri, jog tokie kalbėjimai tave lyg ir praplečia, tavo supratimą pagilina, padeda tau augti tuomi, kuo tu ištikrųjų ir augi, — taurus ir garbingas vyras.

Trečias dalykas mano prašyme bus, kad tu išaugtumei vyras, tinkamas stoti visuomenės priešakyje; kad tau nereikėtų dėti pastangų išeiti priekin, bet kad pati visuomenė tave kviestų ir pirmąsias vietas tau duotų. Istorija žino tokių asmenų daug, ir jaunuoliui belieka tik pasirinkti jam imanomiausią ir artimiausią jo dvasiai pavyzdį ir juo sekti. Visos tautos tokių garbingų vyrų turi, turime jų ir mes, lietuvių tauta. Mes tik neturime parašę pilnų studijų, kurios vaizdingai nušviestų gyvenimą gerųjų mūsų tautos sūnų. Imkime tokį Basanavičių; tai yra labai taurus asmuo, pilnas jo gyvenimo aprašymas būtų labai gražus ir labai naudingas pasiskaitymas.

Kalbant apie vadovavimą visuomenei, tektų pasakyti, jog Lietuvai trūko pirmėilės kokybės žmonių, jos ivsuomenei esant jaunai, paderminių šeimos tradicijų neturint. Buvome liudininkai tokių reiškinų: iškils kuris naujas ir dažnai jaunas asmuo, ir vėliau, oi, oi, pasigirsta kurie neištesėjimai, kurios ydos ir silpnybės. Ir dabar mums reikia tikro tiesumo žmonių, energingų ir gabių, o jų dar labiau reikės, kai Lietuvai vėl tapusiai laisvai, teks užimti visas darbo sritis, kaip jas reikėjo užimti rusų caro imperijai žlugus; tik ši kartą, bolševikų terorui griuvus, bus daug didesnių sunaikinimų reikalaujančių daug didesnių atstatymų. Tą savo tautos ateitį mes kiekvienas turime matyti. Ko vertas būtų lietuvis, jei jis ne-

sidomėtų savo žmonėmis, jam nerūpėtų tautos ateitis? Maža tėra tauta lietuviai, bet mes visi žinome vieną tiesą: lietuvių tauta turi tas istorines žymes, kurių trūksta ir didelėms tautoms, — mes esame savininkai seniausios gyvosios indoeuropiečių prokalbės atliepiančios kalbos, lietuvių kalbos. Jau vien dėl jos mums reikia išlikti ir toliau žmonijos kultūrai tarnauti.

Čia aš baigsiu, mano brangus. Pirmajame šio mano prašymo posme aš kalbėjau apie mūsų šeimos padermę. Po to, kai aš čia viską pasakiau, aš regiu gražų mūsų padermės vaizdą ir aš turiu gilų jausmą, kad mūsų šeima kurs gražią padermę. Ateinantis laikotarpis remsis tavimi; tu būsi labai svarbi pakopa mūsų šeimos kilimo laiptuose. Aš tai regiu savo dvasios akimis ir man yra gera gera. Ačiū tau, mano sūnau, kad taip gražiai manęs klauseisi; jau dabar pat aš laikau mano prašymą į tave priimtą ir išklaustą. Būsimosios Lietuvos visuomenės vyre, dėkoju tau!

Tavo Motina

KLAIDŲ ATITAIŠYMAS

Mokytojų sąjungos susirinkimo aprašymo klaidų atitaišymas

Lietuvių Mokytojų Sąjungos III. skyriaus visuotinio narių susirinkimo aprašyme (žiūr. "Naujienos" birželio mėn. 13 d., N. 194) įsibrovė per mano kalnę dvi labai nemalonios klaidos. 1. Parašyta "... J. Mašoto ir Maskoliūnienės atminimas pagerbtas ...", turėtų būti "... J. Mašoto ir Puodžiūnienės atminimas pagerbtas ...". 2. Parašyta "... sergančią Čikagoje mok. Puodžiūnienę", turėtų būti "... sergančią Čikagoje mok. Maskoliūnienę".

Už šias klaidas labai atsiprašau, ypač mok. Maskoliūnienę ir a.a. mok. Puodžiūnienės artimuosius. M. Krivščiūnas

LIETUVIŠKĄ DUONĄ

ir įvairius kepsnius Kėpa iš tremties atvykęs patyręs Lietuvoje kėpėjas - specialistas

ALEKSAS GAIDJURGIS

STAR BAKERY

738 West 31st Street

Telef.: CALUMET 5-2173

(Tik pusė bloko į rytus nuo Halsted St.)

PRIMAMI ĮVAIRŪS SPECIALŪS UŽSAKYMAI

SAUGESNĖS vietos taupymui niekur nerastite. Kiekviena sąskaita apdrausta iki \$10,000. Penkiasdešimt penki metai patyrimo ir draugiško pataravimo.

Štabas kalba lietuviškai

DISTRICT SAVINGS

and LOAN ASSOCIATION

3430 South Halsted Street

TIKRASIS STALINAS

Šiais metais anglų kalba pasirodė keletas įdomių knygų, kurios nušviečia kai kuriuos paskutiniojo karo ir prieškarinio įvykius. Viena iš įdomesnių, be abejo, yra dabar Anglijoje išleistoji Yves Delbars **Tikrasis Stalinas** (vertimas iš prancūzų kalbos). Yves Delbars, žinomas žurnalistas ir rytų Europos reikalų žinovas, tą knygą rašė, sakoma, 10 metų ir, tikrai, jis surinko ir panaudojo daugybę šaltinių, sunkiai prieinamų, vėliau Rusijoje sunaikintų ar uždraustų, ar iš viso neatspausdintų. Jo Stalino biografija yra gali- mai pilna, jei neskaityti kai kurios paskutinių metų paskelbtos medžiagos. Autoriaus tikslas, kaip jis sako, buvo rasti tikrąją Staliną, ne buvusį sovietų propagandos Staliną — dievybę, ne jo priešų propagandos Staliną — baubą. Atrodo, kad tai Yves Delbars bent iš dalies pavyko. Mes matome Staliną abreką (Kaukazo razbaininką) revoliucionierių; Staliną paslaugų ir gudrų savo pono (Lenino) tarną, kuris pamažu suima valdžią į savo rankas; Staliną negailestingą, bet atsargų savo priešų likviduotoją. Bene mažiausiai įtikimas išėjo pokarinio meto Stali-

no didelio valstybės vyro portretas, kuriam paremt trūksta šaltinių. Pagal Yves Delbars išei- tų, kad pokariniiais metais Stalinas, paveiktas Roosevelto draugystės, buvo linkęs atsisa- kyti daugelio revoliucinių idėjų ir manė sugyventi su kapitalis- tinėmis vakarų valstybėmis. Taip pat ilgai buvusio visagalio ir paslaptingo politbiuro pakei- timą partijos centro komiteto prezidiumu Delbars laiko artėji- mu prie demokratinų formų. Bet kažin ar Delbars išvados čia visai teisingos, nes, kaip paties Delbars surinkti faktai rodo, Stalinas savo įtakai sustiprinti ar išlaikyti ne kartą griebdavosi užmaskuotų ėjimų. Paskutiniu metu politbiuro daugumos nu- monės ne visada sutikdavo su Stalino, nes politbiure buvo su- sidariusi stipri priešvakarietiš- ka grupė, vadovaujama Moloto- vo. Galima daryti išvadą, kad Stalinas šį jam perdaug prieš- taraujantį organą panaikino, pa- prasčiausiai, siekdamas savo egoistinių tikslų, kaip dažnai praityje.

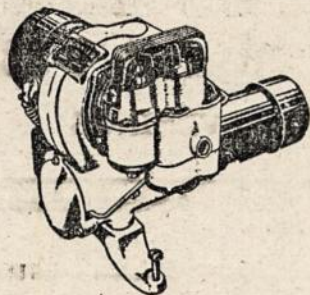
Vėlesnių laikų įvykių Delbars nebeaprašo, bet galima suprasti, kad politbiuro panaikinimas dar

(Tęsinys 7-ame pusl.)

GESAS IR ALIEJUS! JEI TURIT 1951-2 M. PERMITUS,
MES ĮDĖSIME JUMS PEČIUS

INVESTUOKITE savo dolerius
IŠMINTINGAI!

PADIDINKITE SAVO NUOSAVYBĖS VERTE

WINKLER LP*
*LOW PRESSURE OIL BURNERS

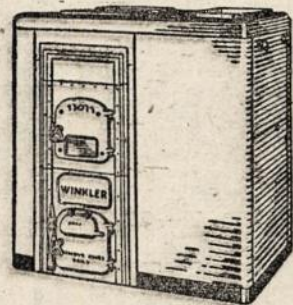
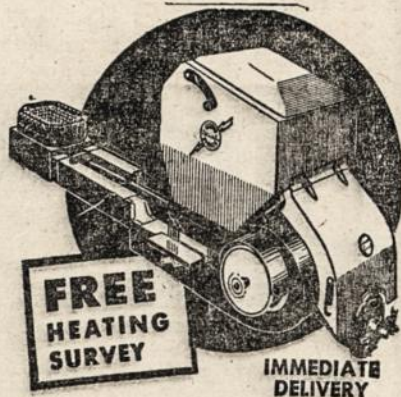
WINKLERio žemo spaudimo ALIEJAUS PEČIAI. Apsimoka vien tikrai aliejaus san- taupomis! 10 metų nozzle garantija!

Užėikite ir leiskite Jums parodyti, kodėl geriausia investuoti į šį ALIEJAUS PEČIŲ. Kodėl jis nerūksta, negamina suodžių bei anglių. Pamatysite, kodėl jis vartoja mažiau ALIEJAUS, kodėl jam reikalinga MAŽESNĖ PRIEŽIŪRA; kodėl mūsų kostumeriai pata- rią savo draugams ir giminėms įsigyti

ALIEJAUS PEČIŲ.

WINKLERio pilnai automatiški stokeriai. WINKLERio automatiškas apšildymas sumažins Jums darbą ir apsaugos nuo purvo, kurį sukeldavo senas kurenimas rankomis. Automatiškai jis laikys tempe- ratūrą reikalingoje aukštumoje, nekrep- damas dėmesio į oro pakaitas. Garsusis WINKLERIO "INTERPLANT" DRIVE užtikrins Jums ilgą, patikimą tarnybą. Ap- žiūrėkite WINKLERI pirmą, negu pirksite pečių.

TINKAMAS NAMAMS KRAUTUVEMS IŠTAIGOMS DIRBTUVEMS

WINKLER
EV'RY FUEL FURNACES

WINKLERIO pečiai (furnisai) tinka ALIEJUI... GESUI... ANGLIMS

Turime specialų modelį Jūsų namams, nežiū- rint kokį kurą Jūs vartojate — ALIEJŲ, GESŲ ar ANGLIS. Kiekvienas modelis turi didesnį šil- dymo paviršių, negu paprastieji furnisai, įskaitant ir varomo oro cirkulatorius.

Užėikite ir leiskite mums parodyti, kodėl šis yra geriausias jūsų investicija į pečių.

WINKLERIO GARO ARBA SILTO VANDENS PEČIAI (Boileriai)

PASTATYTI ILGAI TARNYBAI

Čia taip pat geriausias Jūsų investicija yra BOILERI, GESU arba ALIEJUMI kurenama. Šiuo atveju taip pat užėikite ir leiskite mums parodyti kodėl. Įsitikinsite, kodėl jis Jums geriau atliks darbą; kodėl jis suvartos MAŽIAU ALIEJAUS, MAŽESNIUS geso kiekius. DIENO- MIS IR NAKTIMIS patarnaujame prie ĮVAIRIAUSIŲ RŪŠIŲ apšil- dymo priemonių.

Pakeičiame dalis. Motorus. Elektros kontroles. Transmisijas. Gerai atliekame ir garantuojame darbą dešimčiai metų. Kainos prieinamos. Taisome pačioje Chicagoje ir tolimose priemiesčiuose. Turime sunk- vežimius ir galime pasiekti tolimas vietas. Kalbame lietuviškai.

Paskambinkite. Atvažiuosim ir apžiūrėsime jūsų pečius.

Autorizuoti ir tiesioginiai dirbtuvės distributoriai
G A S — O I L

ARCHER STOKER CORP.

3827 ARCHER AVE.

Lafayette 3-3138

Jaunavedžiai!

Birželio ir liepos mėnesį visi baldai ir namų įrengimai duodami vieniems metams išmokė- jimui BE JOKIŲ PROCENTŲ IR TAKSŲ.

LIETUVIŲ PREKYBOS NAMUOSE

Šaldytuvai Westinghouse, Norge, Servel ir kitų žymiausių fabri- kų, tik **\$149⁰⁰**

Porcelano virimui pečiai, Crown, Norge, Eagle, Universal, Magic-Chef **\$99⁰⁰**

3 dalių miegamieji, ažuolo, walnut ar mahogany arba blond-šviesūs, parduodami po \$260.00 pas mus tikrai **\$149⁰⁰**

Porcelano skalbiama mašina, su aliuminum skalbimo įtaisais, automatiškais ringeriais, parduodama po \$130.00, pas mus tikrai **\$89⁰⁰**

5 dalių chromo virtuvei stalai, įvairių spalvų, tris kartus chromuoti **\$49⁰⁰**

Spyruokliniai matracai, įvairių spalvų, 5 metų garantija, parduodami po \$49, pas mus tik **\$29⁰⁰**

Knygoms spintos su stiklinėmis durimis, walnut, blond, mahogany, tikrai **\$29⁰⁰**

Rašomieji stalai su 6 stalčiais, walnut, blond, mahogany, tikrai **\$39⁰⁰**

9x12 vilnoniai kilimai, spalvų ir įvairių rūšių didelis pasirinkimas **\$69⁰⁰**

3 dalių svečių kambario setas, sofa padaroma miegojimui nakčiai **\$129⁰⁰**

2 dalių svečių kambario baldai, nylon, wool frieze, įvairiausių spalvų **\$199⁰⁰**

2 dalių svačių kambario baldai, nylon, stainless steel spyruoklės, parduodami reguliariai \$500.00, pas mus tikrai **\$350⁰⁰**

9x12 linoleum, parduodami po \$9.00, pas mus tikrai **\$550**

Elektriniai kilimų valytuvai, Hoover, Eureka, Universal, tikrai **\$29⁰⁰**

Metalinės lovos, visų spalvų ir dydžių, tikrai **\$9⁰⁰**

Ažuolinės medinės kėdės valgomųjų kambarių, tikrai **\$650**

Vasarinės kėdės, įvairių spalvų, kaitinimuisi prieš saulę, tikrai **\$300**

Didelis pasirinkimas įvairių radijo aparatų, televizijos aparatų, Air Condition - vėsinimo aparatai, fenu. Visas prekes pristatome iki 150 mylių aplink Chicago be ekstra primokėjimo.

Kainos pastovios be užsiprašymų, daug pigesnės negu bet kuriame išpardavime, prekių likvidacijose ar urmo sandėliuose.

Iš pirmo karto jūs įsitikinsite, kad mūsų parduodamos prekės daug kuo skiriasi nuo kitų siūlomų prekių. Mes neturime pasenusių modelių, su brokais, sugadinimais ar panašiai

SEKMADIENIAIS NESKAITOME PARDAVIMO TAKSŲ

FURNITURE CENTER, INC.

Įmonės Vedėjas JUSTAS LIEPONIS

3222-24-26 S. Halsted St. Tel. Victory 2-4226

Prekyba atidaryta: Pirmadieniais, ketvirtadieniais 9 val. ryto iki 9:30 val. vakaro. Kitomis dienomis 9 val. ryto iki 6 val. vakaro. Sekmadieniais 10 valandą ryto iki 5 val. vakaro.

GARSINKITĖS "NAUJIENOSE"

5—NAUJIENOS, CHICAGO 8, ILL. — SATURDAY, JUNE 27, 1953

JONINĖS IR JŲ PAPIROČIAI LIETUVOJE

Kupal rože ratilio
Kas laukeliu vaikščiojo.
Lioj tūta, lioj tūta.

Joninių daina.

Iš senųjų stambeldiškiųjų laikų burtai, papročiai ir dainos ypač matoma per Jonines. Ir kas gi iš mūsų nėra girdėję apie papročio žiedą, apie raganas ir gegutės pavirtimą vanagėliu. Tą mums įdomią ir brangią tautosakinę medžiagą suteikia seneliai. Seneliai miršta ir medžiaga su jais nueina į kapus.

Prieš Jonines ir šv. Jono dienoje

Šiėną stengėsi žmonės nupiauti iki šv. Jono. Seštadienį prieš šv. Jono dieną, saulei nusileidus, žmonės eina kupoliauti — rinkti vaistažolių. Rinkdavo čižalėles, ajerius, trilapius ir kitas žoleles, kurios gydymo galią teigė tik bekupoliaujant. (Kvėdarna).

Šv. Jono ryte saulė betekėdama rėdosi: mainosi visokiom spalvom — žiba melsvai, rausvai ir žalsvai. Žmonės renkasi žiūrėti, kaip saulė rėdosi. (Salakas).

Moterys, kurios nori turėti daug pieno, per šv. Joną, saulei tekant, turi vilkti per rasą aplink kaimynų rubėžius paklodes. Parėjus namo, tą rasos vandenį nugrįžti ir atiduoti karvėms sugerti. Tada tau tikrai teks visas kaimyno karvių pienas. (Pakruojus).

Dvyliką valandą šv. Jono dienos metu reikia skinti gėleles iš pievų ir nieko nešnekėti. Kiek turi merginų (vyras) arba vaikinių (mergina), nusi-pink tiek vaikinių ir atžymėk, kam kuris vainikas skiriamas. Prieš eidamas, a gulti, pasidėk tuos vainikus po pagalve. Ir kurį vainiką susapnuosi — tas vaikas, ar ta mergina (kurių vardu buvo tas vainikas) tau bus skirtas ir teks. Šį dalyką ypač merginos Lietuvoje visur darydavo. (Panevėžys).

Geroms mergaitėms šv. Jono ryte ant verpsčių kabindavo iš gėlių vainikus, o blogom — kabindavo lopšius po medžiais (Šiauliai).

Mergaitės rinkdavosi ir leisdavo gėlių vainikus į upes. Kurios vainikas toliausia nuplauks, — ta anksčiausia ištekės. (Griškabūdis).

Rokiškio apylinkėse merginos pindavo iš rūtų po du vainikus ir leisdavo į upę. Jei paleisti vainikai plauks kartu — apsives, jei išsiskirs — tai pora neapsives, išsiskirs. Merginos pindavo jazminų vainikus ir nešdavo į ežerą. Nunešę žiūrėdavo: skęs tie vainikai, ar plūduriuos. Jei skęsta — to mintys neišsipildys, jei plūduriuoja — viskas išsipildys. (Deltuva).

Iš vakaro prieš šv. Joną merginos meta vainikus per klėties stogą: jei vainikas liks ant stogo — ištekėsi, jei nukris žemėn — liksi netekėjusi iki sekančių Joninių. Šitas burtas kai kurių mergaičių buvo daromas ir pačiose Joninėse.

Ugnies deginimas prieš šv. Joną

Vakare prieš šv. Joną degamos ugnys. Seniau darydavo taip: traukdavo bačkas smalos ant karčių ir uždegdavo. (Šiauliai.) Keldavo ant karčių senas smaluotas ratų stebules arba traukdavo bačkas smalos ir alksnius ir degindavo ugnį (Alizavas). Daugelyje Lietuvos vietų tos ugnys būdavo deginamos ant kalnų — piliakalnių. Suvalkijoje — Pilviškiuose, kūrendavo ugnies laužus ir šokinėdavo poromis ir po vieną per ugnį. Merginos stengdavosi peršokti per ugnį kartu su savo mylimaisiais. Jos tikėdavo, jog peršokusios per ugnį, netolimoje ateityje ištekėsiančios ir laimingai gyvensiančios. (Pilviškiai.) Švento Jono naktigonej piemenys kurendavo ugnį per iš-tisą naktį. (Anykščiai.) Joninių ugnies deginimas padėdavo nubaidyti piktas dvasias ir stebulėm ir bačkom apšvietus, greičiau surasdavo papročio žiedą. (Salakas).

Paparčio žiedas ir jo galia

Jei nori būt laimingas ir viską žinot, tai 12 val. nakties prieš šv. Joną turi eit ieškot papročio žiedo. Turi eit į papartyną su lazda, atsigult, ir kiek tik pasieki su ištiesta ranka apsirėžt aplink save tris kartus su ta šermukšninine lazda. Tada į tą vietą papar-

tyne nebeateis velniai, varlės, žalčiai, gyvatės ir kitos baidyklės paimti papročio žiedo. Tu jau tikrai jį gausi. (Liškiava.) Jurbarkiškiečiai pasakoja, kad papročiu žydint visokie vežimai važiuoja, juos veja, švilpia, avelės bliana, kad tik išgąsdintų belaukiančius žiedo ir juos priverstų eiti namo (Jurbarkas). Gargžduose neidavo gulti per visą naktį ir laukdavo užtekant Joninių saulės. Kai pamatydavo užtekančią Joninių saulę, ramūs eidavo gulti, nes jie jau bus laimingi (Gargždai). Užpaliuose po papračiu patiesdavo šilkinę nosinę ir laukdavo pražįstant papročio. Pražydėjusio papročio žiedas užkrisdaves ant tos nosinės (Užpaliai). Veprių apylinkėse, Ukmergės aps., yra užsilikęs įdomus pasakojimas apie papročio žiedą ir jo galią:

„Vienas piemenėlis naktį prieš šv. Joną ganė teliukus. Prapuolė jam teliukas. Ieško, ieško ir niekur neranda. Staiga vidurnaktį, beeidamas per mišką, jis pamato teliuką namuose už gurbų (už tvartų). Mato ir savo šeiminką; žino ką jis galvoja ir ką žada daryti. Staiga parėjo namo. Jam koja buvo pritrinta ir skaudėjo. Greit movėsi namie naginę ir iškratė. Ir staiga tuo momentu jam viskas pranyko. Mat jis iškratė papročio žiedą, kuris jam buvo pratriņęs koją. (Vepriai).

Raganos ir apraganavimai

Ragana pasirodo raita ant ožio. (Švenčionys). Daugumoje Lietuvos vietų raganos jodinėja apžergusios šluotas. Šv. Jono išvakarėse ūkininkės sako piemenims, kad gindami galvijus namo parneštų šermukšnių ir apkaišytų tvartų duris, kad raganos neišlįstų apkerėti gyvulių. (Veliuona). Kad raganos javų žiedų nenugnaibytų ir kad jas nuo javų atbaidytų, Joninių išvakarėse degina išsmaluotas ratų stebules ir smalines bačkas. (Klaipėda).

Pieno iš karvių atėmimas

Anksti šv. Jono rytą, prieš saulės tekėjimą, raganos traukia maršką per rasą ir atima iš karvių pieną. (Dusetos). Šv. Jono rytą, dar saulei netekėjus, raganos braukia karvių apinasrius šone besiganančių karvių per rasą ir atima jų pieną. Pienas raganoms net čiurkšlėm iš apinasrių bėga. Kad raganos nepavogtų iš klėčių karvių apinasrių ir su jais neatimtų iš karvių pieno, klėčių duris reikia apkaišyti šermukšnių šakomis. (Kvėdarna). Šv. Jono rytą, kol dar rasa yra, negalima išginti gyvulių į laukus, kad raganos neapraganautų gyvulių ir neatimtų iš karvių pieną. Ginti tegalima, kai rasa išdžiūvusi. (Kvėdarna). Biržų girioje ant Anglių kalno raganos šv. Jono išvakarėse darydavo susirinkimus ir pasitarimus. Jos suėjusios šoka, linksminasi dainuoja. Po 12 val. nakties jos visos išsiskirsto. (Biržai). Žemaičių Kalvarijos apylinkėse yra Mikos kalnas, kur per Jonines raganos daro susirinkimus. (Žemaičių Kalvarija). Per šv. Joną 12 val. dienos, raganos apraganauja gegutę ir ji nuostoja kukavusi bei pavirsta vanagėliu. (Kvėdarna). Raganos švento Jono dienoje prie upių ir ežerų skalbia rūbus ir vilioja žmones, kviesdamos juos pasilinksminti. (Kvėdarna).

Iš čia paskelbtųjų senovės prisiminimų, matome, kaip ir kuo tikėjo senovės lietuviai.

Ar bus panaikintas knygų indeksas?

Š. m. birželio 18 d. „Draugo“ apžvalgoje Dr. J. Daugailis rašo: „Meno nenorime pajungti nei valstybei, nei Bažnyčios autoritetui...“

- Jeigu, iš tikrųjų, katalikų bažnyčia atsisako savo autoriteto meno veikalams klasifikuoti, tai reikia tikėtis, kad netrukus bus panaikintas vad. Index Librorum Prohibitorum (uždraustų knygų sąrašas) ir mes visi ga-

lėsime skaityti Flaubert, Zola, Hugo, Gide, Sartre ir kitus autorius be mažiausio pavojaus užsitraukti mirtiną nuodėmę.

O gal Dr. J. Daugailis suklydo?

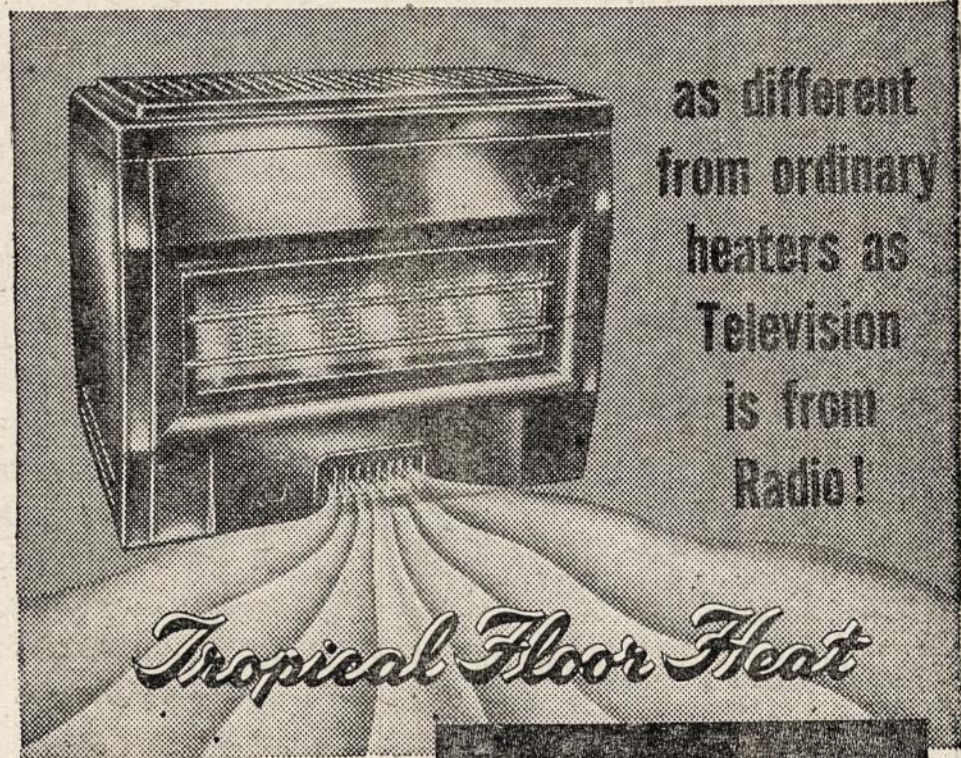
Kas NAUJIENŲ nėra lietuš.

Dar ne pilnai apsišvietęs,

O NAUJIENŲ tiesos žodis

tikrą kelią jiems parodys.

GET THE GAS HEATER BACKED BY \$38,342,000 OF HEATER EXPERIENCE

as different from ordinary heaters as Television is from Radio!

You owe it to yourself to SEE the SENSATIONALLY BETTER—

Sieglers
PATENTED AUTOMATIC
GAS HEATER

GUARANTEED ELECTRIC APPLIANCE and FURNITURE CO.

2876 West Cermak Rd.

BIshop 7-3333

OPEN MONDAY AND THURSDAY EVENINGS

Naujokaitis saugiai ir tvarkingai perveža daiktus

Jei keliatės į kitą butą arba vykstate į kitą miestą, esu pasiruošęs saugiai ir tvarkingai pervežti jūsų daiktus. Darba atliksiu pigiai ir sąžiningai. Turiu ilgą patyrimą, esu pervežęs šimtus šeimų, nepaprastai daug brangių rakandų. Pervešiu ir jūsų.

Telefonuokite WALbrook 5-9209

Neatsiliepus, skambinkite antru telefonu:

Lafayette 3-9754

JUOZAS NAUJOKAITIS

6819 So. Rockwell Street

Chicago, Ill.

(Tęsinys iš 5-to pusl.)

labiau suokė prieš jį kai kuriuos jo narius, kurie dabar galėjo kaltinti Staliną nukrypimu nuo revoliucinės linijos.

Apskritai, kaip Delbars pastebi, paskutiniaisiais metais Stalinas buvo senas ir ligotas žmogus, kuris mažai besikišdavo į valdymo reikalus. Išikišdavo jis tik labai svarbiam reikalui esant. Taip, Delbars tvirtinimu, tai jis sulaukė ginkluotą Jugoslavijos puolimą 1948 m., ir jis panaikino Berlyno blokadą.

Delbars knyga įdomi dar tuo, kad ji leidžia išvelgti į sovietinės valdymo sistemos užkulius. Tai nėra vien Stalino biografija, o drauge ir visos SSSR istorija. Stalinas ir jo bendrai po didelių aukų sukūrė SSSR valstybinį kapitalizmą su diktatoriška valdžios forma, tuo tarpu kai privataus kapitalizmo vakarų kraštuose valdžios forma yra liberališka.

Socializmo, kur būtų vadovaujama principu "iš kiekvieno pagal jo išgales, kiekvienam pagal jo reikalą", SSSR nėra. Tą principą Stalinas pakeitė kitu (tiesa, buvo sakoma, kad laikinai): "iš kiekvieno pagal jo išgales, kiekvienam pagal jo naudingumą valstybei", kas yra jau ne labai toli nuo privataus kapitalizmo kraštų socialinės santvarkos.

Pagal Delbars apskaičiavimą SSSR yra apie milijoną partijos pareigūnų ir apie milijoną technišku darbininkų apmokamų gerai ir gyvenančių pavydėtinoje sąlygoje. Sovietinių generolų ir žemesnių karininkų algos, žiūrint rublio perkamosios galios specialiose karių krautuvėse, tris ar keturis kartus yra aukštesnės už prancūzų karininkų algas ir prilygsta Jungtinių Valstybių karininkų algoms.

Pagal Stalino terminologiją, antrasis pasaulinis karas buvo "vien kova anglo-saksų kapitalistų klikų su vokiečių ir fašistų kapitalistų klika dėl socialinių privilegijų ir pelnų".

Dabar, sako Delbars, SSSR yra privilegijuota klika, pasirengusi kovoti už jų neseniai įgytas privilegijas ir pelnus. NKVD saugoja šios klikos interesus viduje.

Pagal Delbars, Stalinas stengdavosi šitą kliką prilaikyti, bet neatrodo, kad to būtų galima tikėtis iš Molotovo, kuris po Stalino mirties įgavo daugiau laisvės.

(The Real Stalin. By Yves Delbars. George Allen & Unwin Ltd. London, 1953). J. J.

Dėkit Savo Santaupas
Kur Ypač Saugu
Kur Jūs Išimat Kada Norit

Atminkit, ne visos taupymo įstaigos yra bankai, o tikrai bankai yra apdrausti Federal Deposit Insurance Corp.
Būkit Išmintingi, Dėkit taupmenas ir Taupykit Čia.
Jūsų pinigai bus saugūs ir galėsit, kada norėsit, juos išimti.

UNION NATIONAL
BANK of CHICAGO

Michigan Ave., at 111th St.
Waterfall 8-3637
Patogu ir Suderinančiai

Member Federal Reserve System
Under U. S. Gov't. Supervision

MUTUAL FEDERAL SAVINGS

Rekordas...

- ★ Įsteigta Chicagoje 1905 metais.
- ★ Nuo 1905 metų ši bendrovė pergyveno karus, ekonomines depresijas, panikas ir krizes ir savo taupytojams išmokėjo kiekvietą sulaupytą dolerį
- ★ Aukštus dividendus išmokėjo visada be perstožimo
- ★ Partrauksim jūsų pinigus iš kitur, jei atnešite savo banko knygutę.

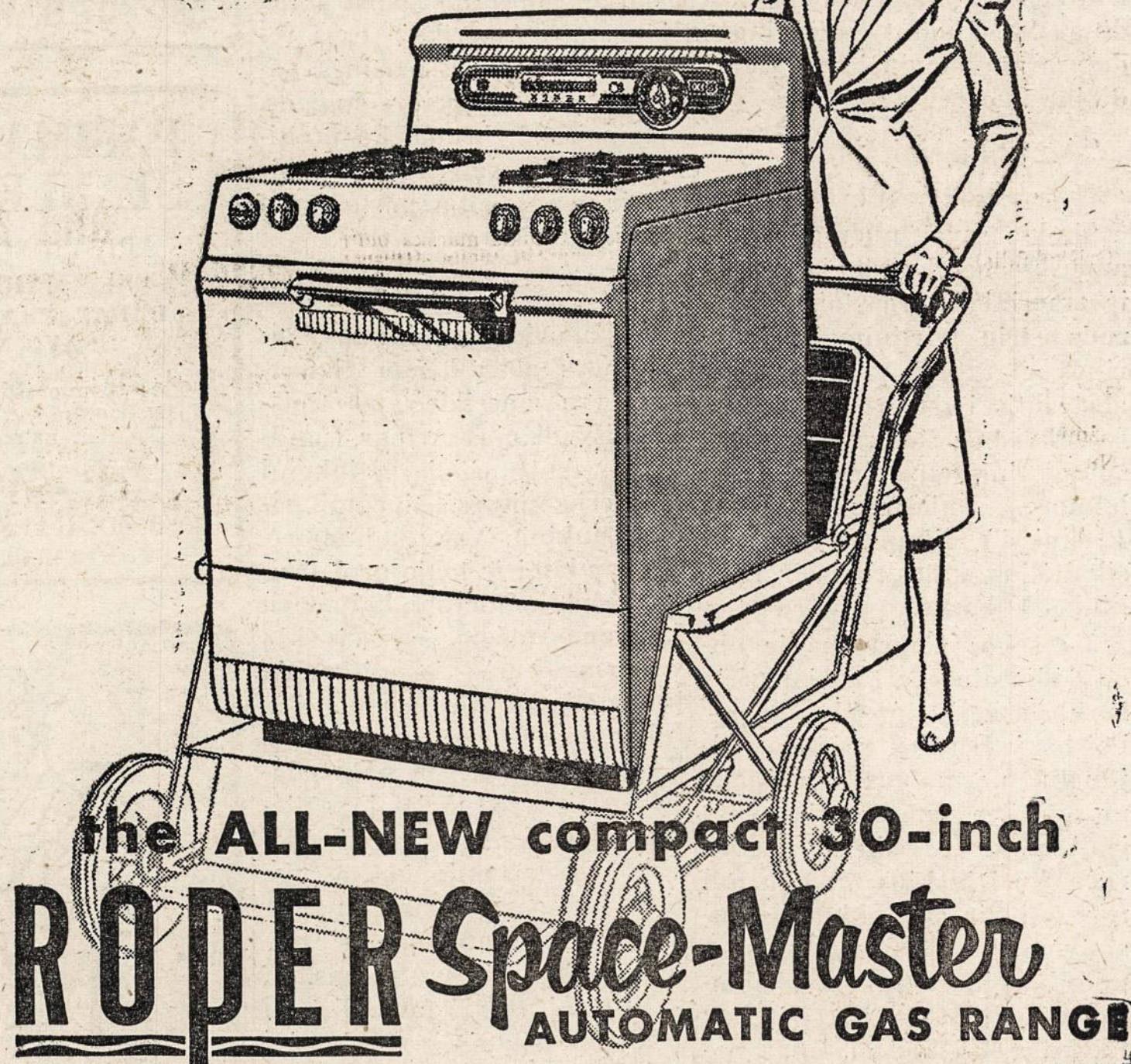
Nelaukit—Pradėkit Taupyti Šiandien!

Įstaigos valandos: Kasdien nuo 9-tos ryto iki 5 val. po pietų, Ketvirtadieniais nuo 9-tos valandos ryto iki 8 val. vakaro, Trečiadieniais visai neatidaroma.

AND LOAN ASSOCIATION

2202 W. Cermak Rd. • Chicago 8, ILL.
JOHN J. KAZANAUSKAS, Pres. • Tel. Virginia 7-7747

a "Blessed Event"
for your kitchen!

the ALL-NEW compact 30-inch
ROPER Space-Master
AUTOMATIC GAS RANGE

Buy a New ROPER for
as little as \$1.00 a week
NO DOWN PAYMENT

The new 30-inch ROPER "Space-Master" Gas Range offers large cooking capacity in a small space. You'll admire the compactness, the completeness and the trimness of this newest addition to the Roper line of gas ranges. Stop in and see the "Space-Master" as well as all of the other fine Ropers on display.

Measures only 30 x 25 3/4 inches, yet it's big and roomy

"Insta-Set" panel with "Insta-Matic" clock for completely automatic oven cooking in your kitchen

Big capacity "Therma-Dome" broiler and "Bake-Master" oven : : : full 24 x 15 1/2 x 17 3/8 inches

"Spectro-Matic" burner control with rainbow-hue handles that tell the exact degree of top-burner flame

ILLINOIS FURNITURE & RADIO CO.
1570 N. Milwaukee Avenue Tel. HUmboldt 9-1600

EUROPOS INTELEKTUALŲ KRITIKOS PRIEŠ AMERIKĄ

ŠVEDŲ RAŠYTOJO "TRUMPA STUDIJA APIE
AMERIKIEČIŲ SADISTINĘ FANTAZIJĄ"

Trečiojo kelio (nei su JAV, nei su SSSR) kultūrininkai
dalinius negerovės reiškinius mėgsta pavaizduoti
kaip visuotinius

Vakarų Europoj netrūksta nei politikoj, nei literatūroj įtakingų galvų, kurie bijosi komunizmo, nepakenčia sovietų sistemos, bet didžiai pasitarauja jų siekiams, kai pradeda analizuoti Vakarų bloko lyderį Jungtines Amerikos Valstybes ir skelbti tamsiąsias puses.

Būdingas šios rūšies pasisakymas užtikamas švedų rašytojo ir kritiko Arturo Lundkvisto studijoj "apie amerikiečių sadistinę fantaziją filmuose ir serijose" ("comics" literatūroj), išspausdintoj Folket i Bild, socialdemokratų žurnale.

A. Lundkvist yra keliavęs po Ameriką, Sovietų S-gą, Indiją ir daugelį kitų kraštų. Jo atsiliepimai apie sovietus yra palaginti palankūs, primena John Steinbecko reportażus iš Sovietų S-gos, bet švedai komunistu jį nelaiko. Savo literatūrinės kritikas jis daugiausia spausdina Stockholms Tidningen dienrašty, stovinčiame kiek į dešinę nuo centro.

"Amerikiečiai žiaurūs ir abstraktūs"

Šitokią savo nuomonę apie amerikiečius Lundkvist remia ir amerikiečių rašytojos Gertrude Stein tvirtinimais. Amerikos literatūra yra žiauri ir abstrakti iš senų laikų, rašo Lundkvistas; šios savybės atspindi tipiškame amerikiečių humore, piešinių serijose ("comics"), filmuose apie nusikaltėlius, katastrofas ir Laukinius Vakarus.

Jis sako: žiaurumas ir abstrakcija eina kartu. Žiaurybės be abstrakcijos pasidarytų per baisios ir kokėtos, prieš jas išjungtų normalaus žmogaus moralinė cenzūra. Žiaurybės įgalinamos abstrakcine netikrove, kuri įvykius nukelia toli nuo akių ir apsunkina jų nustatymą. Abstrakcija palaiko nutolimo jausmą, kas vaizduojama atsitikę ne čia, bet kur tai kitur, tai neliečia mus pačius, o visad tik kitus.

Amerikiečiai išvystė iki kraštutiniškumo sadizmą kaip juoką, pramogą ir nesveiką fantaziją, tvirtina minėtas švedų rašytojas. Nudienė Europa atrodo nemažiau žiauresnė kaip ir Amerika, bet ji yra toli atsilikusi nuo sadistinės fantazijos kūrybos. Amerika dabar aprūpina visą pasaulį tokiais kūriniais. Visur matyti tokios kūrybos pareikalavimas. O gal yra priešingai, kad šios fantazijos gaminiai sukelti pareikalavimą? klausia Lundkvist.

Svarsto geografines ir istorines priežastis

Lundkvist amerikiečių tari-

8-NAUJIENOS, CHICAGO 8, ILL
— SATURDAY, JUNE 27, 1953

mą žiaurumą aiškina, kaip ir Gertrude Stein, geografinėmis ir istorinėmis sąlygomis. Ši savybė atsispindinti pirmuosiuose kontinento gyventojuose indėnuose nuo Britų Kolumbijos iki Meksikos. Baltieji amerikiečiai perėmė šias savybes ir jos išbujojo sunkiaisiais pionierių laikais, per kontinento užkariavimą ir kovą su gamta. Nutraukimas ryšių nuo motinos Europos taip pat sutrukdė idealų susidarymą ir sustiprino šiurkštumą: tai abstrakcijos veiksmas, leidęs išbujoti žiaurumui.

Prie to dar prisidėjo visos techninės priemonės, įgalinusios tokią milžinišką kiekybinę pažangą. Mašinos yra abstrakčios, bejausmės. Jų pagalba žiaurumas išėina grynas, neasmeninis, nežmoniškas. Ir bet koks žiaurumas turi mašinos bruožą. Mašininis, abstraktus žiaurumas Amerikoje esąs remiamas nuotolių, masinės gamybos, konkurencijos dogmos, o taip pat ir brutališko politinio žaidimo, gengsterių siaubimo ir nepažabotų sporto rungtynių.

Iškilęs antžmogio kultas

Antžmogio garbinimas, giminingas abstrakčiam žiaurumui, yra amerikiečiams tipiškas, išvadžioja Arthur Lundkvist. Antžmogiai užtikami pionierių mituose, šiurpulingame Laukinių Vakarų humore. Jie randami ir tokio proletarinio rašytojo kūryboj, kaip Jack London. Antžmogis yra įvykių valdovas, kuris viską iškenčia ir nugali. Jis yra tartum nesužeidžiamas ir vos nemirtingas. Pavojai jam yra nerealūs dalykas, jis yra užkietėjęs. Kietumas yra kartu magija ir idealas, iš esmės nežmoniškas, netikras, nepasiekiamas, nežiūrįnt to nepaliaujamai siekiamas ir fantazijos supamas.

Visa tai reiškia fantaziją dėl jėgos. Kumštynės ir revolveriai vaizduojami amerikiečių tipingais požymiais, su tam fikru seksualiniu bruožu, tipingu bet kokiai prievartai. Knockautas ir revolveris parodomas kaip pratestas vyriškumas. Kulkas spiaudąs gengsteris pasidaro žmogiško orgazmo stabas. Krūtys, švelniosios lyties simboliai, vaizduojami kaip smėlių kopos arba kietos kaip kėgėliniai rutuliai, kartu agresyviais provokuojančiais atrapais ir pavojingais spąstais.

Sadistiniai filmai ir serijos

Tam įrodyti nereikia dairytis pavyzdžių, sako Lundkvist, jų pilni Amerikos filmai ir pašytosios serijos. Literatūroj sadizmo esama mažiau, gal būt dėl to, kad ji yra per reali, kad nesukeltų pasipriešinimo. Tik

"pusliteratūroj" tokių tipų, kaip Chandler, Hammitt (komunistų kultūros vado, sėdinčio dabar kalėjime. — Red.) ir iš dalies Cain, kur kumštys ir revolveriai nepaliaunamai dirba.

Bet filmuose, ypač serijiniuose piešiniuose, sadizmas yra nepažabotas, rašo minėtas švedų kritikas. Jie plyšta nuo "plieninių vyrų" ir pusiau sužmogintų gyvulių agresingumo.

Kas visa tai yra, jei ne atpildas masių žmogui už jo menkavertiškumo jausmą, ir bejėgių galybės sapnai? klausia autorius. Sadizmas tose fantazijose praeina pro vidinę cenzūrą per savo abstraktų apdarą ir laiko ją nežinioj. Sadizmo forma piešiniiais yra labai patogi, ji priduoja tolimes abstrakci-

jos išpūdį, neišjungiant žmogaus reagavimo mechanizmo.

Matyti, kad šios rūšies menas patenkina nūdienio žmogaus sadistinius jausmus: šis pareikalavimas iškyla industrinėj visuomenėj, trūkstant įvairių kitų išgyvenimų ir pasitenkinimų. Sadistinio meno pareikalavimas, jo sugebėjimas patraukti beveik visus, yra pasibaisėtinas, tai esą visuotinio agresingumo prisikrovimo ženklai.

Kovoiant su šiuo pasireiškimu būtų neišmintinga kovoti su šio meno išraiškos būdais. Tai būtų daužymas veidrodžio, nuo kurio masių žmogus su antžmogio svajonėmis dar susižeistų kaip gorila. Klausimas einas apie tikrovės pakeitimą, o ne jos atspindį, išveda Arthur Lundkvist. St. Vainoras

Pirmieji tremtiniai — TOLIUS ŠLUTAS ir JONAS TALANDIS LIETUVIŠKOJE AUTOMOBILIŲ PREKYBOJE

Turi dideli įvairių mašinų pasirinkimą:

BUICK • CHEVROLET
CHRYSLER • DODGE
FORD • OLDSMOBILE
PLYMOUTH • PONTIAC

Sąžininga pagalba visais mašinų klausimais. Nemokančius išmokome važiuoti ir išrūpiname visus leidimus. Draugiškos išmokėjimo sąlygos

HARMONY MOTORS

5805-07 S. Western Ave. Tel. REpublic 7-6480

PASIMATYKITE SU STANLEY LITVINU

APIE JŪSŲ INSULIACIJOS
PROBLEMAS
DABAR YRA LAIKAS ĮRENGTI
SAVO NAMĄ ŽIEMAI

Mes turime išdirbtą reputaciją pilno pasirinkimo A-1 rūšies stako lentų ir namams materiolių.

CARR-MOODY LUMBER COMPANY

3039 SO. HALSTED STREET Tel. VICTORY 2-1272
STANLEY LITVINAS, Mgr. — LIETUVIAI SALESMONAI.

UŽEIKITE KIEKVIENĄ ALGOS DIENĄ!

Tik tie tikrai laimi taupymo programoje, kurie reguliariai pas mus ateina ir pasideda sutaupas savo apdraustose sąskaitose. Jūs taip pat laimėsite atidarydami taupymo sąskaitą ir taupydami reguliariai. Pabandykite tai tuojau. Procentai mokami nuo mėnesio 1 dienos už tas sutaupas, kurios į naujas ar jau turimas sąskaitas įnešamos ligi mėnesio 10 dienos.

UNIVERSAL SAVINGS & LOAN ASSOCIATION

1800 So. Halsted Street Chicago 8, Ill.
Telefonas: HAYmarket 1-2028

VALANDOS: Pirmadieniais, antradieniais ir penktadieniais nuo 9 ryto iki 4 val. vakaro. Ketvirtadieniais nuo 9 ryto iki 8 vakaro. Trečiadieniais uždaryta. Šeštadieniais nuo 9 val. ryto iki 3 val. po pietų.

Teatras laikraštiniame popieriuje, arba tuščiaidurės orakulo gražbylostės

Tai dėl laikraščių ir knygų žmonės mokyti atpigę.
Kazys Binkis

ISPĖJIMAS SKAITYTOJUI IR REDAKTORIUI. — O KARTU IR ANTANO RŪKO ATSI-PRAŠYMAS. — Skaitytojas turi atleisti, kad prakalbėsiu apie dalykus, kurie gali atrodyti neaktualūs, išsemti ir neįdomūs. Tegu nerūstauja ir redaktorius, jei šis rašinys pasirodys nepakankamai "sensacingas". (Numanau: jei nebūtų spaudos puslapiuose apstulbinančių netikėtų ar aštresniais pipirais parbarstytų straipsnių, tai ne tik skaitytojams, bet ir musei, per apsirikimą užklydusiai į redakcijos patalpaš, būtų baisiai nuobodu). Drištu čia pat kukliai priminti: apie teatrą Čikagos dienraščiuose straipsnių rašymo trejų metų didžiojoje bakchanalijoje iki šiol nesmi dalyvavęs, ir tegul dabar už šį ragavimą atsiimsiu pelnytą bausmę ar net ir tariamą garbę (o kas gi nenori būti bent už nuodėmes pagerbtas?!).

Atsiprašau paliečiamą asmenį — Antaną Rūką, pareiškusį pageidavimą spaudoje išvysti mano atsakymą į jo straipsnį — pasikalbėjimą "Mūsų teatro klausimais" (įdėtą šio dienraščio skiltyse lygiai... prieš metus!).

Kad iki šiolei į paminėtą straipsnį nesu atsakęs, tam yra švelninanti aplinkybė: Antanas Rūkas per tą laiką reiškėsi teatrinėje veikloje! Laikantis paprasto mandagumo ir atsižvelgiant į etikos nuostatus, man, tuose verpetėliuose irgi besisukančiam, apie kito žmogaus gerus ar blogus darbus nei rašyti, nei kalbėti buvo nepatogu ir neleistina. Toji teatrinės etikos (ethics of loyalty) romantika nuo viešo pasikalbėjimo su A. Rūku ir buvo mane sulaikiusi.

Iš Čikagos lietuviškosios sceninės veiklos priverstas pasitraukti, jaučiuosi nuo etikos varžtų atsipalaidavęs ir dabar galįs atvirai (ir ne vienam man rūpimais klausimais) prabilti.

Prisipažįstu, iš teatrinio darbo Lietuvoje A. Rūko veik nepažįstu. Tiesa, maždaug prieš dvidešimtmetį Kauno Liaudies Namuose, STEDROS ar TEATRO SEMINARO parodomajame spektaklyje mačiau jį su kitais demonstruojant studijomis įgautą pajėgumą. Po to dar ilgas metus A. Rūkas, atrodo, siekė teatrinės išminties: matydavau jį studentijos eilėse. Jau yokičių okupacijos metu Vilniaus "Vaidilos" teatro pusiau mėgėjiškoje scenoje užtikau jį aktoriant. Vėliau Vokietijos stovyklų dienomis visa anų sąlygų mūsų tremtiniškoji spauda buvo pripildyta ir perpildyta iš anglų zonos importuotų reklaminių pranešimų apie Antano Rūko "Bubulio ir Dundulio" iš Jurgio Blekaičio malonės įvykdytus stebuklus. Neseniai, jau

Čikagoje, vėl savo akimis mačiau, paties autoriaus kiek kukliau publikai pateiktus, anuos "Bubulio ir Dundulio" nutikimus.

Šiaip gi mano vaizduotėje A. Rūkas iškyla kaip individualus, besiskelbiantis priklausantis "jaunųjų" stovyklai, kaip žmogus pamėgęs "politika" ir rašęs autoriteto aplombu straipsnius, kuriuose lietuvių teatro praeitį tempia ant savo gano siauro kurpalio.

Iš jauno A. Rūko biografinių duomenų gaunu patirti, jog už mane jis yra tik keleriais meteliais jaunesnis. Todėl puolimui ir pasirenku jaunatviško užsidedimo ir iš peties kapojimo stilių (— kiekvienai jaunatvės rūšiai madingą reikimosi priemonę).

Vadinasi, kalbu apie A. Rūko "Mūsų teatro kelias" straipsnį — pasikalbėjimą. Primenu: straipsnį išprovokavo "jūsų" (t. y. "Naujienu") korespondentas (? S. P.), kuris kreipėsi į "poetą, dramaturgą, aktorių ir režisorių" A. Rūką, o pastarasis "mielai sutiko pasidalinti savo mintimis su mūsų (t. y. "Naujienu", S. P.) skaitytojais".

Ką tik įvardytų (ir dar kitų tauriųjų) A. Rūko titulų neminėdamas ir jų neliesdamas, kreipiuosi į pasikalbėjimo autorių

vien tik kaip į žmogų, prisilėgusį mane senatviškomis sentencijomis, susilpnėjusios atminties reiškiniais ir neretai mėgstantį tikrovę paversti jam patinkama fikcija.

Vaje, tos perskaitytos apie svetimų kraštų teatrinis rojus nelemtos knygos, tie lengvai į laikraščius rašomi straipsniai — kiek mūsų žmonių visa tai atpigino ir nupigino! Iš dalies dėl to, rodos, nukentėjo ir A. Rūkas.

* * *
Nei tavo kiškis, nei tu kiškis
Aukštaičių priežodis
APIE PAPRASTĄ MANDAGUMĄ IR VADINAMĄJĄ ETIKĄ. — Jei kuris gydytojas, pavyzdžiui, pradėtų spaudoje kalbėti apie kito gydytojo netinkamai daromas operacijas ar kuris advokatas rašytų į laikraščius apie kito advokato "negerą" teismuose gynybą — vaje, koks kiltų triukšmas, kokia būtų reakcija! Bet nei gydytojais, nei teisininkais, nei kitokių profesijų žmonės apie panašius dalykus į laikraščius paprastai nerašo. Teatrinė etika irgi nepataria panašiomis diversijomis (ir ypač kitų asmenų sąskaita) kreipti į save dėmesį. Už panašius prajovus daugelio kraštų profesinės sąjungos savo narius dargi skaudžiai baudžia: kol dirbi scenoje, girdi, neturi teisės kito asmens darbus spaudoje neigiamai ar kritiškai vertinti. Lietuvoje pats gyvenimas išmokė tos teatrinės etikos. Ir nebuvo nuotykių, kad kuris žinomesnis ar save gerbiąs scenos

veikėjas į savo kolegą būtų spaudoje tamsius šešėlius metęs.

Nei iš šio, nei iš to Amerikoje ši rimta lietuviškosios scenos tradicija liko paniekinta. Du žmonės (ir A. Rūkas yra vienas tų pasiryžėlių) jau kuris laikas per drąsiai ir per siaurai spaudoje vertina ne vien netolimos praeities teatrinis įvykius, bet nevisada teisingai nušviečia ir Lietuvos teatrą, kad ir neperplatų ir neperilgą, raišdos kelią. Ar tai besistengdami iškilti į autoritetų pjedestalus, ar dėl nesusivokimo, ar dėl atminties susilpnėjimo — tie vertintojai pasirodo siauraziūriai, netikslūs ir pernelyg šališki. Pirmenybę jie teteikia ir laurais kaktas puošia vien savo ratelio, gerų bičiuliškų santykių žmones, negausią "parinktųjų" grupelę.

Jei "mūsų", kurį A. Rūkas stato savo pasikalbėjimo "teatro klausimais" antraštėje, reikštų grupinį rūkišką ratelį, tai tokias mintis laikyčiau asmenine ir gerbtina autoriaus nuomone. Bet kai tuos saviziūros aspektus A. Rūkas perkelia į didesnius plotus, į stambesnę objektą, tai tos gražbylostės mintys darosi jau tuščiaidurės. Jau nebe pirmą sykį A. Rūkas "sutvarko" spaudos skiltyse teatrinę dviejų kontinentų lietuviškąją praeitį, kartu laikraštiniame popieriuje bandydamas nulemti ir lietuviškos scenos dabartį.

(Bus daugiau)

AL - ZABAWA, President

OF

ARCHER KEDZIE NASH

Chicago's Newest Authorized

NASH DEALER

PERSONALLY INVITES THE READERS OF
NAUJIENOS

To Come in and Look Around at Our Excellent Values
in New and Used Cars

ARCHER KEDZIE NASH

4391 ARCHER AVENUE

KAI KAS APIE ILLINOIS BELL SISTEMĄ

Prieš 75 metus šią savaitę (birž. 26 d.) sunkus galvanizuotos vietos tinklas buvo nutiestas į apskritą pastogę 4 aukštų trobėsio, kurs šiandien būtų adresu 1 N. LaSalle St., Chicago. Tai buvo Bell telefonų kompanijos pirma būstinė Chicagoj.

Šioje nuomojamoje būstinėje Bell kompanija atidarė savo bižnį su 75 klientais 1878 m. birželio 26 d. Ilgai tačiau netrukus naujasis patarnavimas įrodė savo vertę ir kitoms miesto sritims. Chicagai augant, augo ir

telefono patarnavimų reikalavimas. Todėl jo skyriai dingo visame mieste; kitų tarpe buvo atidarytas skyrius ir Monroe-Haymarket apylinkėje, sako Illinois Bell Telephone Company vedėjas R. V. Swift.

tus, po to laukti net iki 20 minučių, kol pagaliau ji sujungdavo su juo. Ir taip būdavo darant vietinius arba lokalius pašaukimus. Be to, girdėjos nepakenčiamas triukšmas. O šiandien vietinis pašaukimas ima vidutiniai tik 23 sekundes.

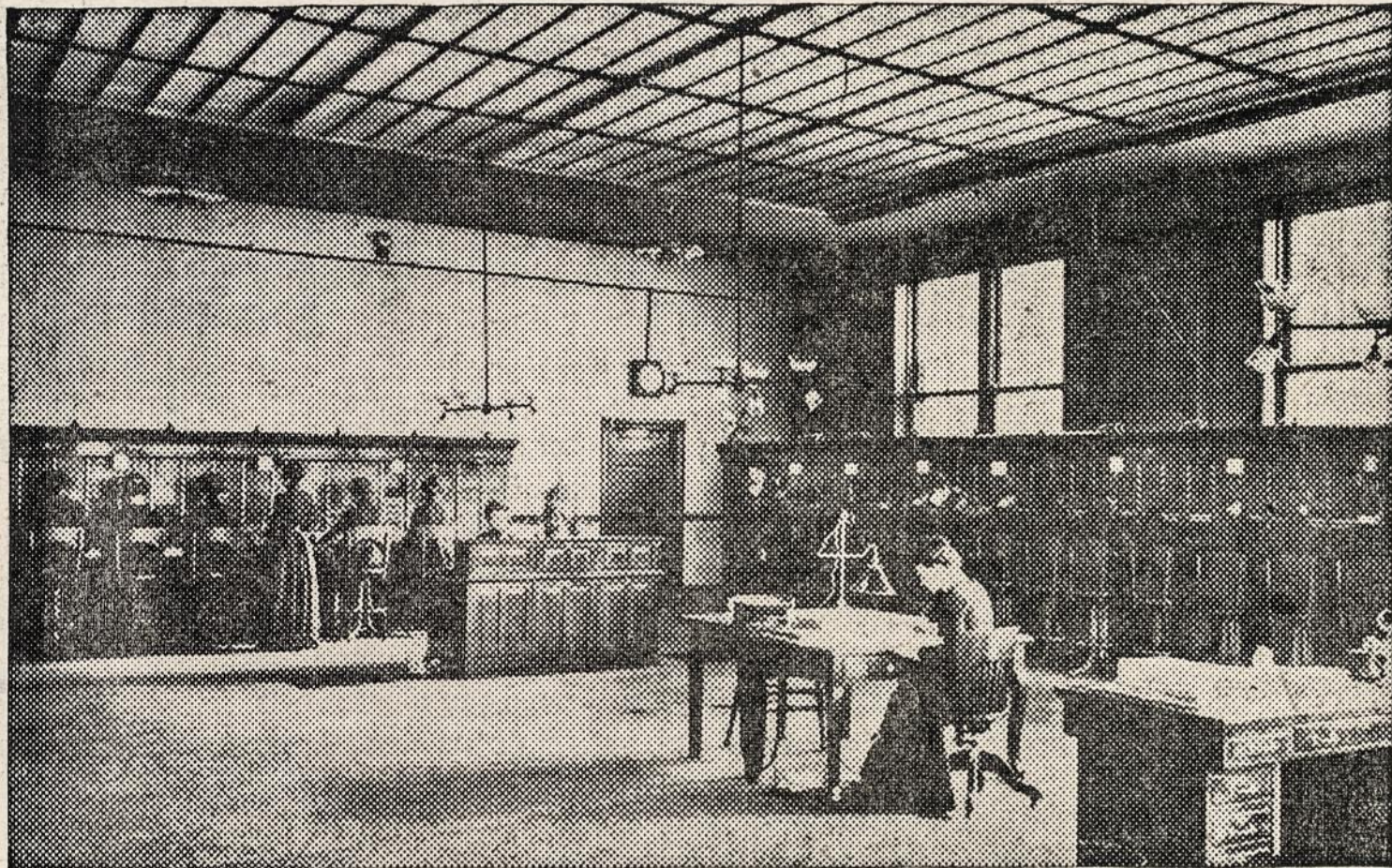
1878 metais telefono sujungimus atlikdavo berniukai: paaugliai, kurie tapo praminti "Laukiniais indėnais". Bet greitai pradėta toms pareigoms samdyti moterys, ir ilgainiui jos pasidarė žinomos kaip "Balsas su šypsena".

Naujagimė Bell kompanija buvo priversta tiesti savo laidus virš namų stogų. Kai kurie stiebai ant namų stogų palaikė daugiau kaip 50 vielų. Kai kurios laidų grupės tiesėsi daugiau negu 7 mylias virš stogų. Ilgainiui telefonų vielos ir kabeliai buvo nuleisti požemin.

Šiandien Chicago turi 1,009,610 abonentų su 1,596,786 telefonais, sujungtais 6,000,000 mylių laidais. Kompanija samdo 40,000 žmonių. Gi jų algos ir susijusios su jomis išlaidos siekia \$185,000,000 metuose. Dar daugiau žmonių tenka samdyti gyvybiniai svarbiam susisiekimui telefonu, ypač ryšium su ginkluotų jėgų reikalais, civilinė gynyba ir valdžios agentūrų įsipareigojimais.

Viena didžiųjų problemų, su kuria Illinois Bell kompanijai teko susidurti per praėjusius 75 metus, tai patenkinimas padidėjusio reikalavimo telefono patarnavimo po Antrojo pasaulinio karo. Reikėjo nepaprastai didelio naujos konstrukcijos darbo. O tai, savo keliu, reikalavo naujo kapitalo.

Illinois Bell tikisi, kad per ateinančius 75 metus ji pajėgs daryti tokią pat pažangą, kokią yra padariusi per praėjusius 75 metus. —Skelb.

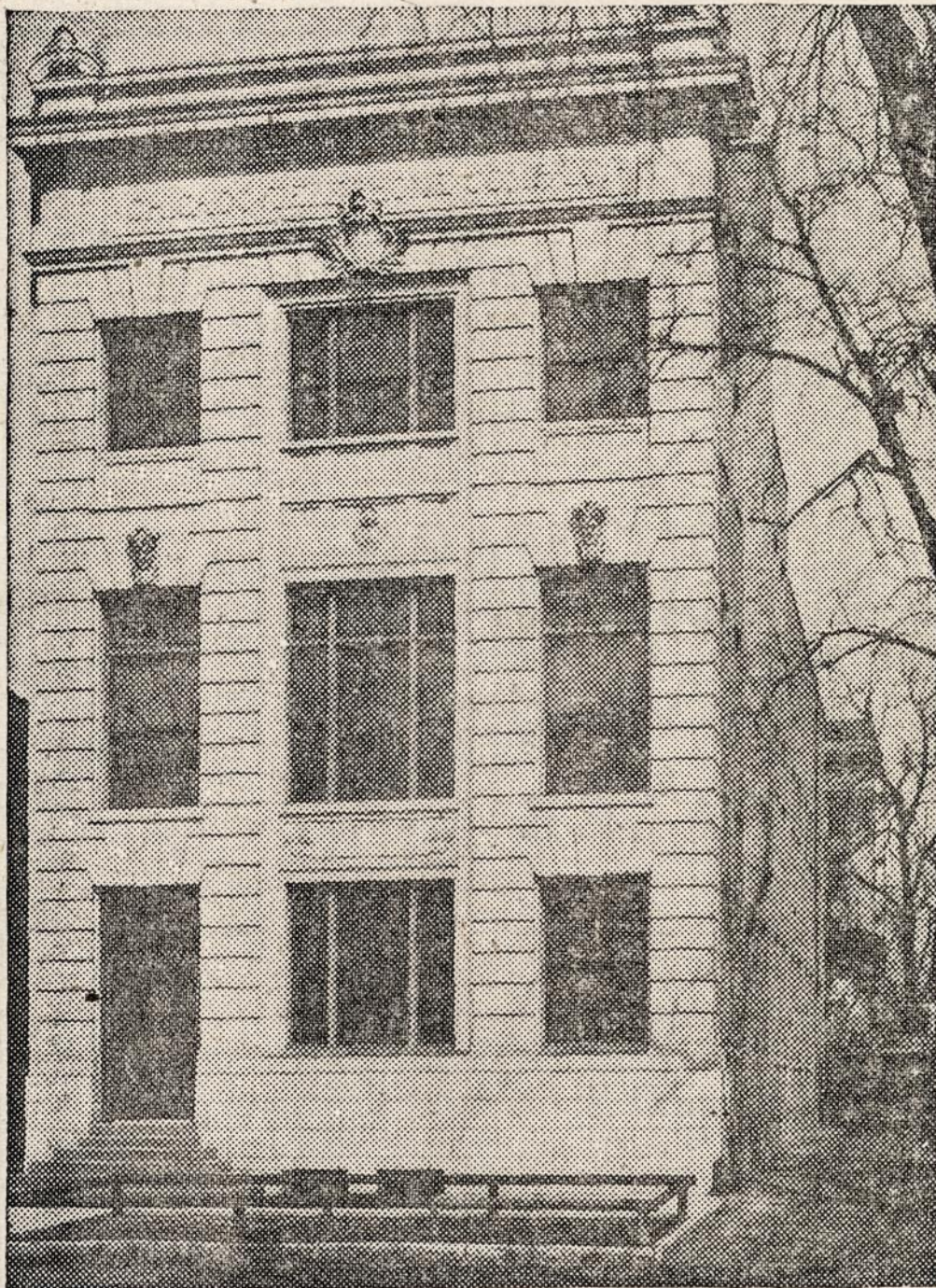

Monroe gatvės telefono pastatas adresu 85 So. Sangamon St. atidarytas bizniui 1900 metais. Tai yra vienas iš daugelio trobesių, pastatytų po to, kai pirmoji Bell Sistemos stotis tapo įrengta 1878 m. birželio 26 d.

Tik dvejiems metams praėjus po to, kai pirmoji telefono stotis Chicagoj buvo atidaryta, kitas jo skyrius pradėjo veikti prie 19 ir Halsted gatvių, viršuj karčiamos, antrame aukšte. Po to atidaryta raštinės prie

Madison ir Wood gatvių, 586 W. Madison St., 22 So. Seeley St., prie Halsted ir Canalport ir įvairiose kitose vietose miesto vakarų ir pietų-vakarų apylinkėje. Telefono patarnavimas iš šių stočių anomis ankstyvomis

dienomis siekė šių dienų Austin Ave. Abonentų sąrašė matėsi šiandien jau užmirštamos, bet anuomet įžymios pavardės, kaip Ashland, Ogden ir Roosevelt (pastaroji susijusi su Teddy Rooseveltu vardu).

Senoji Canal rajono stotis, 28 So. Sangamon St., 1900 metais. Tai viena "Common Battery Offices", išvystyta iš pirmosios Bell Sistemos stoties, įrengtos Chicagoeje 1878 m. birželio 26 d.

1933 m. naujas raštinės pastatas atidarytas adresu 1340 W. Monroe St. Čia tapo įrengtas vadinamas "dial" telefono patarnavimas. Šis aptarnauja klientus turinčius telefono sekcijas CANal 6, CHESApeake 3, HAYmarket 1, MONroe 6. SEeley 3, SEeley 8 ir TAYlor 9.

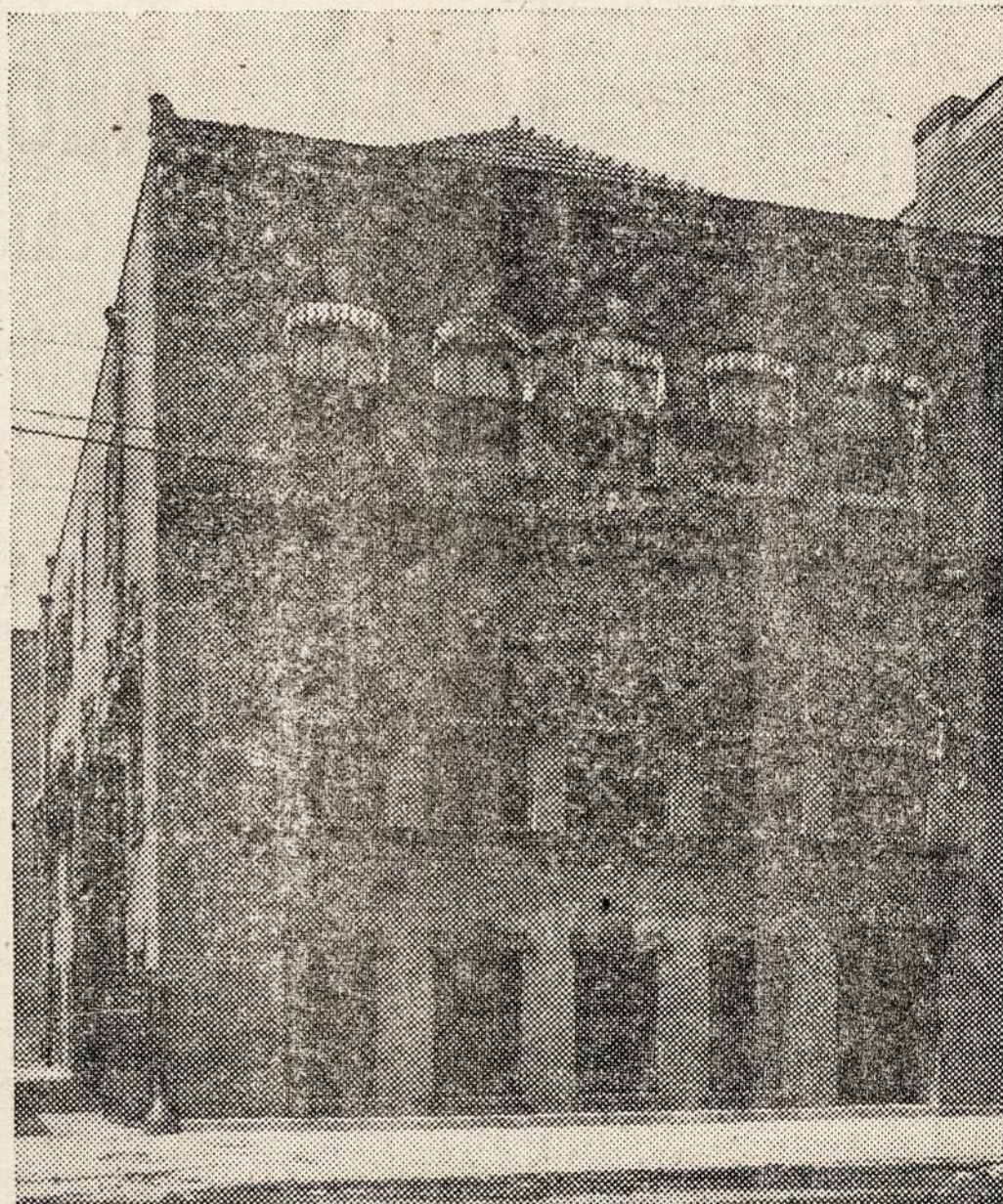
Iš šio pastato patarnaujama 49,000-ms klientų, sako Swift, gi šie klientai turi 80,000 telefonų. Didelis skaičius šių telefo-

nų tarnauja gaviems bizniam, ypač valgomųjų daiktų urmo įstaigoms, taip pat klinikoms bei ligoninėms ir nemažam skaičiui fabrikų.

Milijonai dolerių išleista šiame rajone telefono tarnavimui pagerinti. Šie pinigai suplaukia iš šerininų, kurių daugelis gyvena šiame pačiame rajone. Pirkliai, šeiminkės, profesijų žmonės ir daugelis kitų sudaro tuos investuotojų kadrus, dėka

kurių telefono išplėtimas ir tobulėjimas yra įmanomi.

"Su pagerintais įrengimais ir išsitobulinusiais tarnautojais išsivystė ir didžiai pagerintas patarnavimas", aiškina Swift. "Pradžioje nieko nuostabaus nebuvo, jeigu telefonuojančiam tekdavo pakartotinai šaukti tą patį asmenį penkis ar šešis kar-

Old West stotis adresu 22 So. Seeley Ave. apie 1903 m. Tai yra vienas iš daugelio pastatų, pastatytų plėtimui ir vystymui Bell Sistemos, kuriai pagrindas buvo padėtas 1878 m. birželio 26 d.

"Naujienose"
pasiskelbęs — visus
biznyje nustelbia.

Tik "Naujienos" rašo
tiesą — ne sa laimę,
mokslą, š tiesą.

KALBOS DALYKAI

REDAGUOJA
DR. P. JONIKAS

IŠ PAJŪRININKŲ KALBOS

ZVEJYBOS PADARYNĖ,
ISSIREISKIMAI

(Tęsiny iš Nr. 126.)

ūdos (vienaskaitos nėra) — svarbiausia priemonė menkėms gaudyti. Ūdos yra ilga plona virvė su pririštomis meškerėmis (atstumas tarp dviejų meškerių apie metrą). Vieno žvejo ūdos turi apie 2,000 meškerių, ir ištiesus, išmetus į jūrą, užima 2 kilometrus. Laivas su 3—4 žvejais išmeta 6—8 km ūdų.

Baldė — žemas, platus kubilas iš plonų, lengvų lentelių. Į baldę sudedamos ūdos taip, kad meškerės kabo lauko pusej, o gynai, plonosios virvelės, prie kurių pririštos meškerės, sudedami į baidės vidų.

Skilpstas. Grįžus iš žvejybos, ūdos džiaunamos, kabinamos ant skilpstų, po šimtą meškerių. Skilpstas panašus į du ilgus pirštus, išeinančius iš vieno kamieno. Skilpstus išpiauna iš medžio.

Stoveris. Džiaunant (narpiojant iš baldės) ūdas, skilpstą įkiša į stoverį. Jis yra storas mietas, beveik žmogaus aukštumo. Apačioj prikaltos trys kojos, arba patus padas, kad stovėtų; viršuj yra skylės skilpstui įkišti.

Striktas — mažos žuvelės, o taip pat sliškai, varlės, kuriomis apkabinamos meškerės menkėms ir kitoms didesnėms žuvims gaudyti. Sakoma ir *striegalas*.

Striegti — reiškia ūdas apkabinėti mažomis žuvelėmis, dažnai dar, jas supiausčius, meškeres.

Kāpelės — įrankis su dviem meškerėm žuvims gaudyti. Sulenkia iš vielos trikampį, prie dviejų kampų pririša po meškerę, o prie trečiojo virvę, kurią žvejys laiko rankoj. Pririštas švinas nutraukia kāpelas į dugną, o virvė pririšama prie laivo arba laikoma rankoj.

Kāpelėti — gaudyti žuvis kāpelėmis (ne nuo kranto, bet iš laivo).

Žiokeris (žiokerio) — gabalas eglės medžio, išsikišusiomis apipiaustytomis šakomis. Velkant žiokerį jūros dugnu (parišus ant virvės), užsikabina ūdos, kai jos nutrūksta betraukiant iš jūros.

Plėgeris (plėgerio) — kotas su vėliavėle (užmautu skarmalu). Plėgeriu pažymima ūdų, tinklų pradžia ir pabaiga. Plėgeris stovi vietoj, nuleidus į jūros dugną akmenį, pririštą prie plėgerio.

Makačiolas — kartis, prie kurios pririšami tinklai, kad jie stovėtų jūroj statmeniškai. Makačiolas, kai pir plėgeris, pritrinamas akmeniu prie dugno, bet pats dugno nesiekia.

(B.d.)

St. Vainoras

NEW!

No Defrosting!
No Dials! No Bother!

the Revolutionary 1953

PHILCO "AUTOMATIC"

PHILCO 1138

- ★ Famous Dairy Bar with exclusive Cheese Keeper and Butter Keeper.
- ★ Fully Adjustable Shelves
- ★ Twin Porcelain Crispers
- ★ Covered Meat Tray
- ★ New Flush Interior Lighting
- ★ New "Key Largo" Color Styling

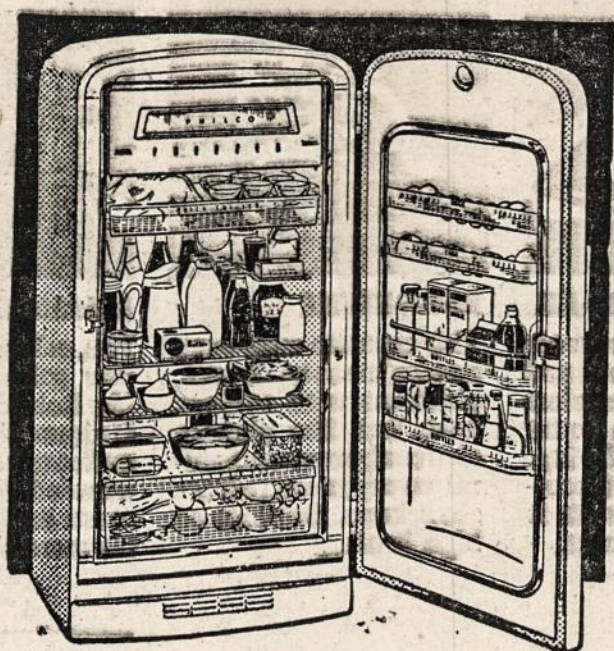
The Air Conditioned Refrigerator that
THINKS FOR ITSELF!

First refrigerator ever built that automatically creates ideal food keeping conditions regardless of climate, season or kitchen temperature.

QUICK FREEZES
at 20°
Below Zero

A real Home Freezer now in a refrigerator. Holds 77 lbs. Keeps ice cream hard indefinitely.

9.3 cu. ft.

at New Low Price

PHILCO 932. Yes, now at lowest price ever... a huge 9.3 cu. ft. door storage Philco with big full-width freezer. Quick Chiller. Double Crisper. All superbly styled in smart "Key Largo" color. **\$27995**

\$199⁹⁵
UP

New 1953 models
7 to 12 cu. ft.

EASY TERMS

BEE JAY STORES

15 West Hubbard Street

Whitehall 4-3253

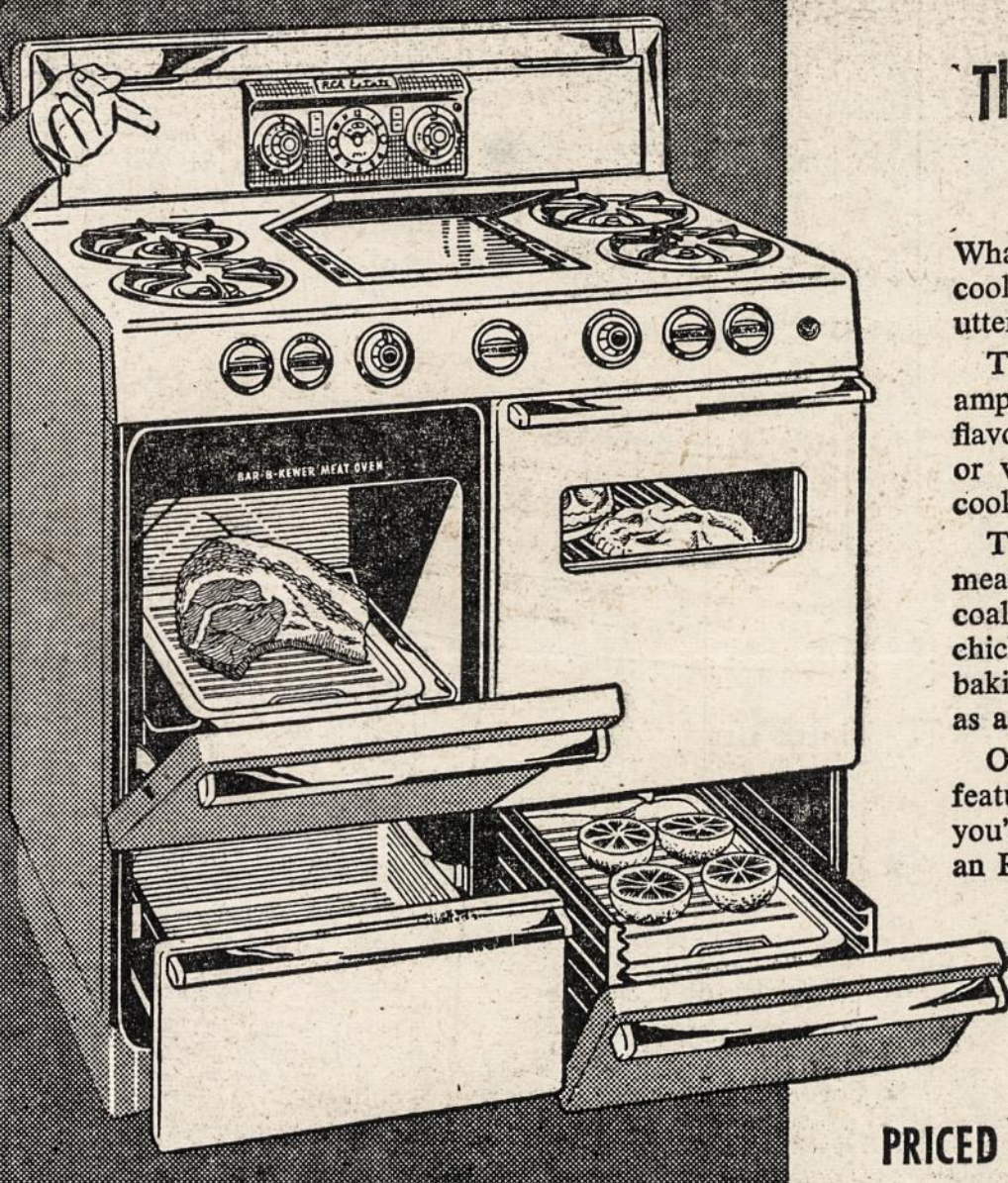
"NAUJIENOSE" GARSINTIS VISUOMET APSIMOKA

Only RCA ESTATE Ranges bear this Duncan Hines Label!

DUNCAN HINES—the nation's foremost authority on good food, author of best-selling "Adventures in Good Eating," "Adventures in Good Cooking," etc., has chosen a new RCA ESTATE range for his kitchen.

THE RANGE CHOSEN BY
FAMOUS FOOD AUTHORITY

Duncan Hines

RCA ESTATE Ranges

The Range that GRILLS, BAKES, BARBECUES

What other range offers these new, unique cooking methods . . . lets you turn out such utterly delicious meals, with so little effort?

Take the Hide-Away Grid-All, for example. Nothing else gives that good *grilled* flavor to steaks, chops, sandwiches, fruit or vegetable rings. Here's a brand new cooking method *built right in!*

Then there's the Bar-B-Kewer separate meat oven that imparts a tempting "charcoal-done" flavor to roasts, hams, and chickens . . . lets you do roasts and oven baking at the same time . . . even doubles as a high broiler.

Once you've seen all the new, exclusive features . . . the brand new design . . . you'll understand why Duncan Hines uses an RCA ESTATE RANGE!

See the New RCA Estate
Ranges on display

PRICED AS
LOW AS

\$169⁹⁵

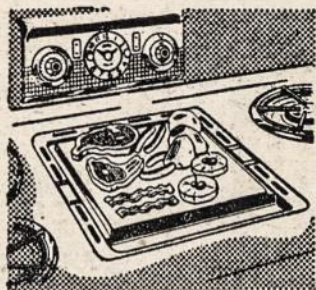
Models for City or Bottled Gas

Model 5341 • \$367.95

Here are the features that set it apart

- Oven light, window at "eye-angle" level
- Center Simmer Burners provide ideal "keep-warm" heat
- Easier-to-clean aluminum-head burners
- White enameled burner bowls with chrome-ring drip guards
- New one-piece "waterfall" top
- Chrome fluorescent top lamp
- 2 appliance outlets—one timed
- Sleek new lines—brand new styling

HIDE-AWAY GRID-ALL

A special reservoir drains off grease and fats, for true greaseless grilling, so much better for you than frying. Converto-Grate (accessory, extra) converts it to super-giant burner.

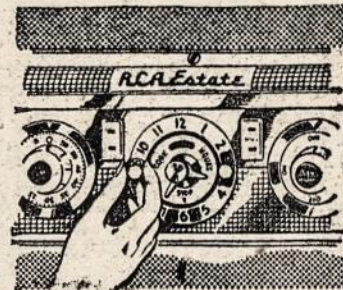
BAR-B-KEWER

This separate meat oven cooks roasts, hams, chickens with radiant heat, just like glowing charcoal; preserves natural savory juices, reduces shrinkage. Doubles as high broiler.

BALANCED HEAT OVEN

Pies, cakes, muffins, rise to new golden glory in the big Balanced Heat oven. Unique design assures uniform heat, even when crowded. Now you can do roasts and oven baking at the same time!

"ABSENTEE COOKING"

Enjoy automatic "absentee cooking"! The Automatic Clock turns your oven on and shuts it off whenever you wish, while you're out shopping or visiting. Saves you precious time!

Guaranteed Electric Appliance and Furniture Company

2876 W. Cermak Rd.

Blshop 7-3333

OPEN MONDAY and THURSDAY EVENINGS

Get your **FREE** copy

of "The Art of Grilling, Baking, Barbecuing"—64 pages, 150 exciting new recipes, including 12 favorites of Duncan Hines. (Adults only, please.) While you're here, be sure to see the beautiful new RCA Estate—the range used in Duncan Hines' own kitchen!

KORSIKIEČIO IŠPAZINTIS

Pas vieną kalnietį atvyko kunigas Bonifacio išklausti išpažinties ir suteikti paskutinį pa-

tepimą. Parapietis sunkiai sirgo. Daug nelaukdamas, jis pradeda:

— Ak, dvasiškas tėvelį, aš visą gyvenimą mušdavau žmoną,

nuolat lakstydavau paskui jaunąs merginas, neatsimenu, ar kada buvau sustojęs gabenti kontrabandą, dažnokai ir nugerdavau, lošdavau, ir dar klastotomis kortomis, šaudžiau į žan-

darus ir į kaimyną Bartoli, aš... — Baik galiausiai visas tas šnekas, — nutraukė jį kunigas, — aš neatėjau klausytis tavo kasdieninio gyvenimo, bet tavo nuodėmių.